

Midtjysk Jagthunde Klub

Mere natur i agerlandet

Årsrapport 2023

**Vi arbejder for et levende landskab
med plads til alle**

Indhold

3 Indledning.	10 Fodring.	21 Det mener landmændene.
3 Sådan styres projektet.	11 Udsætning.	23 Resume
4 Områder - oversigtskort, størrelser.	12 Formidling og sommerfest.	24 Kontaktadresser mm
5 Dagbog - det skete der i 2023.	14 Bevar de naturlige levesteder.	25 Eksempel på et biodiversitetstjek.
7 Monitering.	16 50 nye levesteder.	39 Kort.
8 Biotopforbedring.		

Hvor permanente landskabselementer mødes med dyrkede arealer og blomsterbrak er der rigtig gode muligheder for at øge biodiversiteten.

Fotos: Hvor intet andet er anført er billederne taget af Flemming Østergaard.

Samarbejdspartnere/sponsorer

SKIVE KOMMUNE

VIBORGKOMMUNE

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

SPAR VEST FONDEN

VÆKSTHUS SPØTTRUP

FJORDLAND.

velas

Indledning

Dette er den første større rapport, som projekt Mere natur i agerlandet udgiver. Formålet med projektet er at skabe bedre livsbetingelser for agerlandsnaturen i en række områder i kommunerne. Projektet løber fra 2022 – 2026.

Målet er i løbet af en femårig periode at øge biodiversiteten i de udvalgte områder i forhold til såvel flora som fauna. Målet er, at mængden og antallet af forskellige arter øges for alt fra insekter til småfugle, viber, agerhøns og harer.

Gennem dette arbejde ønsker vi at skabe et langtidsholdbart lokalt samarbejde og medejerskab til naturforbedringer.

Da vi startede på projektet, havde vi nok ikke forestillet os, hvor omfattende det blev, men når flere får gode ideer, fører det som oftest aktiviteter og arbejde med sig. Sådan har det også været med projekt Mere natur i agerlandet, og det skal vi kun være glade for.

Når der så også kommer

henvendelser fra lodsejere og grupper af jægere, der gerne vil være med i projektet, betyder det, at projektområdet udvides med en øget arbejdsindsats til følge. Det skal vi også kun være glade for, da det vidner om, at andre synes, det er et godt projekt.

Det er også vores mål med projektet, at vi gerne vil inspirere andre til at gå i gang med lignende tiltag såvel i regionen som ude i landet. Derfor ligger det os meget på sinde, at vi ud over at fortælle om, hvad vi gør, kan levere viden og erfaring, som kan bruges af andre.

Vi kan godt være stolte af projektet. Jeg er i hvert fald stolt over at få lov til at stå i spidsen for det, og alle vore medlemmer kan være rigtig stolte over at være medlem af en klub, der har været i stand til at stable dette projekt på benene.

Det er unikt, at det har været muligt at samle landmænd, jægere, jagthundefolk, ornitologer og rådgivningsvirksomheder om den samme idé. Måske er det historisk.

Et projekt af denne størrelse kan heller ikke gennemføres uden hjælp, og den har vi heldigvis fået meget af. Derfor vil jeg her gerne bringe en tak til vore sponsorer, samarbejdspartnere og støtter. Uden jeres hjælp, økonomisk støtte og inspiration ville det ikke være muligt at arbejde med dette projekt.

Tak til MJKs bestyrelse og Biodiversitetsudvalget for god sparing. Tak til alle de klubmedlemmer, der har hjulpet med praktiske opgaver hen over året. Det er dejligt, når man kan sprede arbejdsindsats og ansvar. En særlig tak til dem, der i det daglige leverer faglige indspark Bent Rasmussen Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Hanne Juncher Fris Velas, Jette Kjær Fjordland og Brian Jakobsen DOF-Nordvestjylland. Sidst men ikke mindst en stor tak til alle lodsejere. Uden jeres store velvilje var der ikke noget projekt.

Aulum ultimo januar 2024
På projektgruppens vegne
Flemming Østergaard
Projektleder

Sådan styreres projektet

Naturligvis har MJKs bestyrelse det overordnede ansvar for projektet som for alle andre aktiviteter i klubben. Ellers er projektansvaret overgivet til et biodiversitetsudvalg, der ud over klubmedlemmer også tæller en repræsentant for henholdsvis lodsejere og jægere. Udval-

get holder to til tre møder årligt og lægger de overordnede linjer for projektet. Referater fra udvalgets møder kan findes på klubbens hjemmeside.

I det daglige styres projektet af en projektgruppe på tre, som arbejder tæt sammen for at koordinere aktiviteter og

indsatser.

I delprojektet 50 nye levesteder på Salling sker arbejdet i et meget tæt samarbejde med Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Ud over dette bruger vi en lang række af frivillige, som giver en hånd med til forskellige praktiske opgaver.

Områder

Pr. 31.12 2023 havde vi i alt 23 områder eller terræner af meget forskellig størrelse.
 Lundø – ca. 300 ha
 Højslev – ca. 50 ha
 Ørslev Kloster - ca. 300 ha
 Nørre Ørum og Sønder Ørum

– ca. 590 ha
 Kvosted – ca. 500 ha
 Skive – ca. 120 ha
 Mønsted – ca. 250 ha
 Bjerregrav – ca. 120 ha
 Stoholm - ca. 485 ha
 Salling (12 ejendomme) –

ca. 1.850 ha
 Estvad – ca. 215 ha
I alt ca. – 4.800 ha
 Kort over de enkelte områder findes sidst i rapporten.

Dagbog - det skete der i 2023

02.01: Ansøgning til Hedeselskabet om støtte til projektet.

12.01: Møde med landmænd i Salling om det nye projekt, 50 nye levesteder.

30.01: Møde i projektgruppen.

20.02: Tællinger af agerhøns går i gang.

22.02: Opslag om hjælpere. Det giver en pæn liste.

23.02: Møde med repræsentant for DOF og formanden for Væksthus Spøttrup.

09.03: Tilsagn fra Skive Kommune om støtte.

13.03: Møde med repræsentant for bestyrelsen om projektets økonomi.

31.03: Møde på Studegård. Plan for projekt 50 nye levesteder fremlægges.

05.04: Tilsagn fra Hedeselskabet om støtte.

12.04 og 14.04: Naturdage Løgstrup Skole og Ørslevkloster Skole. TV-MV lavede fin reportage. Optælling af agerhøns slutter. Der blev optalt 58 par og en mindre flok.

24.04: Møde i Biodiversitetsudvalget.

April: Fuld gang i tilsåning af blomsterbrak.

26.04: Hjælper Gert Vestergaard i Ørum med at plante buske.

Demo-areal på Studegård anlægges.
Foto: Jakob Albæk.

Monitering på andre agerlandsfugle er i gang.

27.04: Tilsagn fra Viborg Kommune om støtte

28.04: Demoarealet på Studegård, Spøttrup anlægges.

Primo maj: Planlægning af eventuel udsætning. Indbydelse til sommerfest, der arrangeres sammen med bestyrelsen, udsendes.

11.05: Præsenterer projekt Mere natur i agerlandet for SJDs repræsentantskab.

Medio maj: Listen over hjælpere øges. Innovationscentret i fuld gang med at lave landskabscreeninger og udpege egnede steder til agerhønebiotoper.

Medio maj: Vi giver tilsagn om at være med i Grønne sammen i Viborg.

Vi er i gang med at registrere de forskellige tiltag efter CAP 23.

Ultimo maj: Vi er gået i gang med at planlægge arrangement i forbindelse med Grønne sammen i Viborg Kommune. Informationstavle på Studegård opstilles. Planlægning af naturdag med elever fra Stoholm Skole er gået i gang.

11. juni: Væksthus Spøttrup indvies, og vi får vores demoareal og informationstavle.

14. juni: Sommerfest på Lundø. Små 90 gæster.

Ultimo juni: Vi får støtte fra SJDs Agerhønefond. Vi er i gang med at gøre klar til udsætninger af familieflokke.

3. juli: Vi tager hul på samtalerne med landmændene i Salling – projekt 50 nye levesteder.

Her kan der anlægges en fin ny biotop bl.a. med buske, så biotopen med tiden kan blive et permanent landskabselement.

17. juli: Vi holder pause i besøgene.

3. august: Møde med bestyrelsen.

Møde med Ramskov Media om filmoptagelser.

5. august: Detailplanlægning af arrangement til Grønne sammen d. 15.09 går i gang.

10. august: Der er lavet materialekasser. Depot hos Henning Wilstrup i Lånum etableres.

11. august: Møde med Hanne Junker fra Velas. Detaljer i naturdagen med Stoholm Skole pudses af.

Fine agerhønekyllinger. Klar til at opleve den virkelige verden.

12. – 13. august. Vi afslutter sommerens udsætninger.

16. august: Natur- og filmdag hos Henning Wilstrup i Lånnum.

Vi får lavet filmoptagelser til to små film om naturlige levesteder.

Ultimo august: Der arrangeres træninger samt klubben efterårsprøve. Der findes mange fugle.

11. september: Møde med landmænd i Lånnum for udvidelse af området og øget aktivitet.

Vi optager naturfilm.

14. september: Vi genoptager samtaler med Salling Landmænd.

15. september: Vi er med i Grønne sammen i Viborg. Arrangement i Mønsted.

25. september: Hedeselskabets tidsskrift Vækst er på besøg for at lave en artikel. Møde i Biodiversitetsudvalget. Der meldes om flere agerhøneflokkede og mange fasaner i Mønsted.

8. oktober: Vi ser video-filmene om naturlige levesteder igennem første gang. De følgende dage færdiggøres filmene.

11. oktober: Vi afslutter besøgene hos landmænd i Salling.

12. oktober: Møde i Ørum med landmænd og jægere fra området. Godt og positivt møde. Ca. 30 deltagere.

15. oktober: Optællingsresultat af agerlandsfugle i Salling er færdig.

16. oktober: Filmene om naturlige levesteder er færdige.

18. oktober: Kvosted. Der meldes om flere flokke agerhøns og rigtig mange fasaner.

24. oktober: Markvandring og planlægningsmøde med landmænd og jægere i Salling.

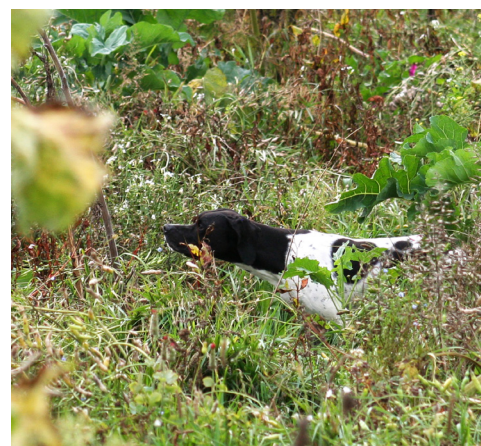
27. oktober: Møde med jægere på og ejer af Ørslev Kloster. Godt møde. Man vil gerne være med i projektet. Kan give et større samlet område med Ørum. Drøftede hvilke steder, der vil kunne laves en indsats.

Oktober-november: Besøg hos lodsejere i flere områder for at aftale, hvor der skal sættes ind næste år.

30. oktober: Laver en lille statusartikel til Jagthunden.

November: Ørslev Kloster kommer med i projektet. Vækst bringer artikel om vores projekt. På Hedeselskabets hjemmeside lægges artiklen op sammen med en lydartikel og omtale af vores to film med tilhørende link.

December: Der påbegyndes udsendelse af biodiversitetstjek til lodsejerne i Salling.

De mange naturforbedrende tiltag har bl.a. i Mønsted givet en større fasanbestand. Her er der stand i blonsterbrakken.

Monitering

Agerhøns.

Optælling af parhøns om foråret er alfa og omega for et projekt, som skal skabe mere agerlandsnatur. Agerhønen er en af det åbne, dyrkede landskabs karakterfugle, og hjælper man agerhønen, kommer det mange andre arter til gode.

Ved at optælle parhøns på terrænerne om foråret har man for det første kendskab til udgangspunktet, ligesom man kan følge udviklingen i antal mulige ynglefugle.

Klubben arrangerer hen over hele foråret en række træningsarrangementer for medlemmerne, som ud over træning for hundene netop har det vigtige formål at optælle parhøns.

I foråret 2023 blev der arrangeret 12 tællinger rundt om i terrænerne samt en forårsprøve. Sidstnævnte kunne være med til at dokumentere det antal par, man allerede havde fundet i det område, som blev benyttet til prøven.

Desværre var forårsvejret ikke rigtig med hundefolkene, sne og vintervej

Der kan sættes X for endnu et par høns på terrænet. Foto: Kim Henriksen.

med efterfølgende meget våde marker gjorde det temmelig problematisk, at få alle områder optalt optimalt. Så der, hvor der i tabellen er anført et nul, kan der i virkeligheden godt have været høns. Der var blot ikke mulighed for at komme til at tælle dem.

Alt i alt blev der fundet 58 par agerhøns. Af tabel 1 fremgår det, på hvilke terræner man fandt høns og hvor mange.

Midtjysk Jagthundeklub, tælleoversigt		
Terræn/område	2022	2023
Bjerregrav	0	0
Højslev	3	2
Kvosted - Kvols	7	9
Lundø	4	3 + flok
Mønsted	2	4
Nørre og Sønder Ørum	11	8
Skive 1	4	3
Skive 2		6
Tastum 1, Stoholm		0
Tastum 2, Stoholm		0
Lånrum		7
Salling 1 (1-4)		8
Salling 2		2
Salling 3		0
Salling 4		4
Salling 5		2
Salling 6		0
Salling 7 (1-3)		0
Antal par i alt	31	58

Tabel 1.

Når man ser på tallene, er det vanskeligt at få noget konkret ud af det. De mange nuller er først og fremmest et udtryk for de meget vanskelige tælleforhold, og hvor der kan aflæses en nedgang, kan dette i høj grad også være tilfældet. Fuglene kan, som det ofte ses, have siddet i kanten af haven ved en ejendom, ved en gylletank eller lignende.

Håbet er at der bliver gode tælleforhold i 2024, så 22 og 24 kan sammenlignes.

På kortene bagerst i rapporten kan man også se, hvor hønsene blev fundet.

Så er vi klar. Hundetræning og agerhønetælling går hånd i hånd. Foto: Erik Petersen.

Andre agerlandsarter.

Formålet med at monitere på andre agerlandsfugle er at få en fornemmelse af, i hvor høj grad aktiviteter med biotopforbedring også påvirker andre arter end agerhønen. Derfor har vi i forbindelse med delprojekt 50 nye levesteder i Salling (mere om

det på side 16) etableret et samarbejde med DOF-Nordvestjylland, som tager sig af optælling af disse. Optællingerne er foregået hen over foråret og forsommeren i de syv områder i Salling, der indgår i projektet. Det er Brian Jakobsen fra DOF-Nordvestjylland, der

står for tællingerne.

Det er planen, at DOF næste år skal tælle i de fokuspunkter, som udpeges til de nye levesteder og så igen to år senere.

Resultatet af optællingerne fremgår af tabel 2.

BDL 2023									
Art	Vagtel	Tårnfalk	Sanglærke	Bomlærke	Vibe	Gul Vipstjert	Fasan	Gråkrage	Musvåge
			1 Sang	9 Sang	2 Ængstelige			1 På rede	
S1 AB,1	1 Sang	5 Fou	1 Føde bring..	4 Føde bring..	Unger ?	0	3	4 fou	1
S1 AB,2	2 Sang	4 Fou	8 Sang	4 Sang	4 Terriatorie				
			3 Føde bring..	1 Føde bring..	Unger ?	0	0	2 overflyvende	4 overflyvende
S1 AB,3	1 Sang	1 Fou	3 Sang	3 Sang	6 Terriatorie		12 Kyllinger	8 overflyvende	
					Unger ?	0	1 Høne	4 udfløjne unger	2 overflyvende
S1 AB,4	1 Sang	2 Fou	9 Sang	5 sang	8 Terriatorie			2 overflyvende	
					Unger	0	0	3 udfløjne unger	4 overflyvende
S2 JKK	0	4 Fou	10 sang	6 Sang	6 Terriatorie			6 overflyvende	
					Unger ?	0	0	1 udfløjet unge	8 overflyvende
S3 MB	1 Sang	6 Fou	8 sang	6 Sang	6 Terriatorie				
			1 Føde bring..	2 Føde bring..	Unger ?	0	1	4 overflyvende	6 overflyvende
S4 PT	1 Sang	3 Fou	11 Sang		8 Terriatorie		20 Kyllinger		
			1 Føde bring..	2 Sang	Unger ?	0	2 Høner	2 fou	6 overflyvende
S5 GV	0	5 Fou	4 sang	3 Sang	4 Ængstelige				
					Unger	2 Sang	5	6 fou	2 overflyvende
S6 SB	0	1 Ynglepar		6 Sang	5 Ængstelige				
		3 Fou	8 sang	1 Føde bring..	Unger	5 Trækkende ?	0	4 overflyvende	4 overflyvende
S7 MH,1	0	2 Fou	6 Sang	3 Sang	2 Terriatorie		11 Kyllinger		
						0	2 Høner	6 overflyvende	4 overflyvende
S7 MH,2	0	1 Fou	5 Sang	4 Sang	4 Terriatorie			2 overflyvende	2 overflyvende
						0	1		
S7 MH,3	0	1 Par			8 Terriatorie				
		Unger	6 Sang	5 Sang	Unger ?	0	3	4 overflyvende	4 overflyvende

Tabel 2.

Optælling af andre agerlandsfugle end agerhøne i Salling 2023. Numrene i venstre søjle under lokalitetet henfører til kortnumre i kortoversigten. Fou betyder fouragering. I følge Brian Jakobsen (DOF), der har lavet optællingerne, er det bemærkelsesværdig at finde så mange bomlærker, som tilfældet er.

Biotopforbedring

Da formålet med projektet er at skabe bedre livsbetingelser for agerlandsnaturen i de områder, hvor vi arbejder, har vi lige fra starten haft stor fokus på at finde de bedste redskaber til hjælp for faunaen i dyrkningsfladen.

I første omgang satte vi os for at skabe fødegrundlag for fuglenes yngel ud fra den op-

Det ser flot ud, og anlagt rigtigt som her ind mod levende hegn, kan en blomsterbrak blive en fantastisk biotop for mange agerlandsarter. Foto: Laust Nørskov.

Projekttraktoren i arbejde med at så blomsterbrakstriber. Foto: Erik Petersen.

fattelse, at det sådan set ikke nytter ret meget, at der kommer unger og kyllinger ud af æggene, hvis de ikke har noget at leve af. Derfor faldt vore øjne i første omgang på blomster- og bestøverbrak, som kan være med til at give det ønskede mylder af insekter, der er fødegrundlag for en lang række af markens fugleunger og kyllinger.

I samarbejde med landmændene, er der derfor blevet anlagt en lang række større og mindre arealer med blomsterbrak. I langt de fleste tilfælde er blomsterbrakken også anlagt på steder, hvor det i forhold til biodiversiteten giver god mening, fordi insekter nu en gang vandrer ud fra overvintringsstederne i græsbræmmer på naturarealer eller permanente landskabselementer.

Det handler om at skaffe føde til kyllingerne. Foto: Werner Beeke.

Oversigt over arealer med bestøver- eller blomsterbrak			
Område	Antal arealer tilsået med blomster- eller bestøverbrak	Antal anlagt ved naturareal eller permanent naturelement	Antal anlagt andet sted i terrænet
Bjerregrav	1	1	
Højslev	1	1	
Kvosted	6	3	3
Kvols	0		
Lundø	11	7	4
Mønsted	12	11	1
Nørre Ørum	1	1	
Sønder Ørum	1	1	
Skive 1	3	3	
Skive 2	0		
Tastum 1	3	2	1
Tastum 2	0		
Lånrum	4	4	
Salling 1 (AB 1)	0		
Salling 1 (AB 2)	Naturområde med høj biodiversitet		
Salling 1 (AB 3)	1	1	
Salling 1 (AB 4)	0		
Salling 2	0		
Salling 3	4	3	1
Salling 4	0		
Salling 5	6	6	
Salling 6	3	3	
Salling 7 (MH 1)	10	10	
Salling 7 (MH 2)	4	4	
Salling 7 (MH 3)	3	3	
Samlet antal	74	64	10

Tabel 3.

Oversigt over antal arealer tilsået med blomster- eller bestøverbrak. Arealer anlagt ved naturarealer eller naturlige landskabselementer, giver høj biodiversitet med gode fødemuligheder for agerlandsfuglenes yngel. Arealer anlagt andre steder i terrænet giver mindre biodiversitet og færre fødemuligheder. Der tages forbehold for eventuelle fejl i antal af arealer.

Nå der kommer sol og varme ned til jorden i blomsterarealet, vil her blive et mylder af insekter, så "blomsterbedet" kan fungere som det store spisekammer for fuglene.

Vi har også selv været ude med såmaskinen, og faktisk havde vi ret travlt i april, da blomster- og bestøverbrak skal være udsået senest d. 30.04. Vi har tilsået mindre og lidt større arealer, of-test striber, og vi har sået et areal, der svarer til ca. 11 km striber á 3 m.

Vi har udelukkende anvendt frøfirmaernes autoriserede blandinger for blomster- og bestøverbrak.

Af tabel 3 fremgår det, hvor mange blomsterarealer, der er inden for de enkelte områder.

Vi har gjort nogle erfaringer med jordarbejdet. Hvis der skal være et ordentligt såbed, skal jorden pløjes og efterfølgende harves. I 2022 fræsede vi en del af arealerne med det resultat, at meget af det flerårige ukrudt som kvik, brændenælder

Nyplantet hegn i Ørum. Til venstre en stribe med blomsterbrak og til højre en markvej. Det kan ikke andet end blive en rigtig god biotop. Foto: Laust Nørskov.

mm fortsat lå i det øverste jordlag og hurtigt udkonkurrerede de fra udsået frø fremspirende planter.

Vi er også så småt ved at komme i gang med at etablere nye blivende landskabselementer ved at plante forskellige buske og lave træer.

I Kvosted har vi således fået plantet en helt ny remise, som dog skal efterplantes i det kommende forår, da mange af planterne havde svært ved at klare tørken i juni. I Ørum har vi hjulpet med at forlænge et levende hegn, der sammen med en

markvej vil komme til at udgøre en rigtig god biotop for mange arter, og på Studegård i Spøttrup har vi plantet et lille krat på vores demoareal.

Vi har og vil fortsat udelukkende bruge hjemmehørende, insektvenlige arter og har i år plantet

- Engriflet tjørn
- Sandtorn
- Dunet gedeblad
- Almindelig hæg
- Slåen
- Klitrose
- Hunderose

Vi har alt i alt plantet ca. 600 buske og træer.

Fodring

Det har altid været en god jægeraktivitet at fodre vildtet i vinterhalvåret, men kulturlandskabet har ændret sig radikalt gennem de sidste 60 år, så i dag er der brug for en anden slags fodring end i bedstefars tid.

Det er snart mange år siden, at store engelske forsøg viste værdien af helårsfodring af fasaner, fordi landskabet om foråret ofte mangler mulighed for, at hønsefuglene har tilstrækkelig adgang til

fedtholdige frø.

Forsøgene viste den gang, at fasaner, som hele foråret igennem har adgang til foder (hvede) ude i yngleområderne, har langt større ynglesucces, end fasaner som ikke har den mulighed. Kuldene bliver større, hønnerne ruger bedre, og yngelplejer en langt mere effektiv. Hønen har fedtreserverne i orden.

I den franske film, Agerhønen og det moderne

En agerhøneflokk ved foderautomaten. Foto: Laust Nørskov.

landbrug (kan ses på: <https://www.youtube.com/watch?v=w90q4wmgddo>) kan man også se værdien af støttefodring til parhøns. Her er der en automat pr. par, og automaten forsvares med næb og klør over for andre par.

Derfor har det nu i snart mange år været god latin at

helårsfodre eller i hvert fald fodre fra høst til medio juni, og derfor har vi også støttefodring som et af indsatsområderne.

Indtil nu har vi opstillet 32 automater rundt om i terrænerne, og de passes enten af lokale jægere eller af Jagthundeklubben.

Hvis man via kortene bagerst

i rapporten tæller antallet af foderautomater op, vil man komme et pænt stykke over 32, men det er automater, som er opstillet og passet af de lokale jægere.

På sigt må man regne med, at i takt med bedre og flere biotoper, vil behovet for støttefodring mindskes.

Udsætning

Lige fra projektets start har vi holdt fast i, at det var et projekt, der skulle forbedre biotoperne og give mere biodiversitet. Derfor har vi også været helt skarpe på, at udsætning kun skulle være en absolut nødløsning.

Vi har derfor været meget restriktive, når det gælder udsætning af agerhøns og har arbejdet efter følgende model:

- Vi udsætter kun i områder, hvor der ikke er høns.
- Vi udsætter kun i et område, hvis der er lavet biotopforbedrende tiltag, eller biotopen er sådan, at de udsatte fugle har et område, hvor de kan opholde sig og finde føde.
- Vi udsætter kun fugle opdrættet så tæt på det naturlige som muligt. Dvs. at vi udelukkende udsætter flokke, der er opdrættet med en skrukhøne, så de får yngelpleje med i opvæksten.

1 2023 har vi udsat otte flokke i følgende områder:

1. Lundø: 2 flokke
2. Nørre Ørum 1 flok

Udsætningsburet sikres med strømhegn, så man undgår besøg af rovvildt, katte og strejfende hunde.

3. Sønder Ørum: 1 flok
4. Kvosted: 1 flok
5. Mønsted: 3 flokke

På kortene er udsætningsområdet angivet med et gult U. Hønsene sættes i en udsætningsvoliere sammen med skrukhønen. I et par uger kan kyllingeren gå ud og ind af volieren til hønen. Herefter lukkes volieren for kyllingerne, der fodres udenfor. Efter yderligere et par uger fjernes hønen og volieren.

Næste år vil der blive endnu mindre udsætning, og den vil antagelig stoppe helt fra

2025.

Biotopforbedringerne må her være slået så meget igennem, så vi kan se, tiltagene virker, og bestanden øges.

Vi bruger silkehøns, som er rigtig gode til at passe agerhønekylinger. Foto: Erik Petersen.

Formidling og sommerfest

En meget vigtig del af projektet er at videregive viden og information til lokalbefolkningen og alle andre interesserede.

Det er sket på en række forskellige niveauer. Der har været artikler i lokale ugeaviser, som bygger på de pressemeddelelser, vi med mellemrum udsender fra projektgruppen. Månedsmagasinet for Skive og Omegn bragte lige før jul 2022 en større artikel om projektet, ligesom den lokale dagspresse i såvel Skive som Viborg også har bragt omtale. I efteråret var Hedeselskabets tidsskrift, Vækst på besøg, og det resulterede i en større artikel i novembernummeret.

SJDs medlemsblad Jagthunden (SJD er paraplyorganisation for specialklubberne for de stående jagthunderacer) har løbende bragt artikler om, hvordan det går i projektet, og netop den målgruppe er vigtig at ramme, da der her er ganske særlig interesse for markvildt i almindelighed og agerhøns i særde-

TV Midtvest kiggede forbi d. 12. april og lavede en fin reportage.

leshed. I Væksthus Spøttrup har vi på Studegård fået en helt unik mulighed for at komme ud med budskabet, da vi har fået et demonstrationsareal stillet til rådighed. Her har vi etableret en model af en agerhønebiotop og opstillet en informationstavle, der let og overskueligt fortæller om projektet. Rundt om i de enkelte projektområder opstiller vi informationsskilte, der kort fortæller lidt om hvem, hvad og hvorfor.

Viden og information har vi naturligvis også videregivet i forbindelse med de arrangementer, vi har afholdt for lodsejere i de enkelte områder:

- Spøttrup i januar, marts og oktober
- Lånrum i september
- Ørum i oktober

Klubbens medlemmer holdes løbende orienteret på MJKs hjemmeside: <https://www.midtjyskjaagthundeklub.dk/>.

En helt særlig formidlings-

mulighed fik vi i april, da TV Midtvest i forbindelse med et skolearrangement lavede et større indslag i stationens aftenyheder d. 12. april.

Vi var også med i Grønne sammen i Viborg kommune i september, hvor vi havde lavet et arrangement i Mønsted for lokalbefolkningen. Programmet bød på:

- Information om agerlandsfaunaen.

Informationstavlen på Studegård, Spøttrup. Foto: Laust Nørskov.

Mere natur i agerlandet

Her arbejder Midtjysk Jagthundeklub i samarbejde med, landmænd, jægere, kommuner, foreninger og virksomheder på at forbedre levevilkårene for agerlandsfaunaen.

Formålet er at skabe bedre livsbetingelser for agerlandsnaturen i en række områder i Skive og Viborg Kommuner. Det gøres ved at skabe gode habitater for alle fra insekter og krybdyr til fugle og pattedyr med god tilgang af føde og gode ynglemuligheder.

Projektet kører på landbrugsarealer i Bjerregrov, Højlev, Krosted, Lunde, Mønsted, Nørre Ørum, Sender Ørum, Skive, Stoholm, Estvad, Lånrum og Salling.

Projektet skal også være med til at åbne lokalbefolkningens øjne for de naturoplevelser, der er i agerlandet.

Samarbejdspartnere/sponsorer: FJORDLAND, SJD, HEDESELSKABET, yelas, Land e Frilid, MIDTJYSK JAGTHUNDEKLUB

Der er opsat informationsskilte rundt om i områderne.

- Ændringer landskabet de sidste 60 år.
- Insektjagt i blomsterbrak.
- Jagthundeopvisning.
- Smagsprøver på grillet vildtkød.

Desværre var tilslutningen nok lidt i underkanten af, hvad vi havde forventet, og det skyldtes måske nogle problemer med ordentlig information på Grønne sammens hjemmeside. Men alle, der deltog, gav udtryk for, at det var et rigtig godt arrangement.

Sommerfesten var en helt særlig anledning til at fortælle om projektet og få sagt tak til alle, der på den ene eller den anden måde støtter projektet.

Festen blev afholdt på Lundø Sportsplads d. 14 juni. Der deltog omkring 90 personer, medlemmer, jægere, lodsejere og samarbejdspartnere, og alle havde en rigtig fin oplevelse i det dejlige sommervejr.'

Arrangementet begyndte kl. 17 med en markvandring i to hold, hvor Jette Kjær fra Fjordland og Bent Rasmussen fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug var turguider. Deltagerne så på nogle af de mange biotopforbedrende tiltag, man har lavet på Lundø og fik forklaret, hvad man skal tage højde for, når man anlægger den ene eller den anden form for plantedække.

Klokken 19 var man tilbage på sportspladsen, og efter smuk hornblæsning af jægerne fra Skringstrup-Bjerregrav, gik alle om bord i de helstegte grise med dejlig salatbord og kold kartoffelsalat. Det hele smagte forrygende i aftensolen, og ingen protesterede da desserten

Jette Kjær fra Fjordland forklarer om blomster- og slåningsbrak.

(isvafler og flødeboller) blev omdelt.

Snakken gik godt rundt ved de mange borde. Der var for alvor dømt aftenhygge, hvor der indimellem var tid til en afstikker for at få en snak med OK-benzin eller Vestvin, som hver havde et informativt hjørne på pladsen. Der var også mulighed for at se nærmere på flere veteranbiler, de fleste af mærket Vauxhall, som var udstillet af

veteranbilentusiasten, Lasse Nystrøm fra Lundø. Så kom der kaffe og lagkage – hele tre forskellige at vælge imellem, så ingen behøvede at gå sultne hjem. En fantastisk aften sluttede med, at hornblæserne blæste jagt forbi og på gensyn. En særlig tak skal lyde til aftenens sponsorer samt jægerne fra Skringstrup-Bjerregrav og Lundø.

Der blev virkelig hygget rundt om ved bordene i den skønne sommeraften på Lundø

Bevar de naturlige levesteder

Et delprojekt om formidling støttet af Viborg Kommune og Hedeselskabet.

Elever fra Løgstrup Skole på naturdag i Kvosted. Vi planter en ny remise.

Hvordan passer vi på de mange små naturlige levesteder for alt fra insekter til lærker, viber, agerhøns og harer, og hvordan formidler vi denne viden ud til en bredere skare af befolkningen.

Et delprojekt under Mere natur i agerlandet på landbrugsbedrifter i Viborg Kommune.

Tidsforløb: 2023

Projektet gennemføres i samarbejde med rådgivningsvirksomheden Velas.

Metode:

Der laves arrangementer for skoleklasser, hvor der undervises i agerlandsnatur, hvorfor vi skal bevare de små levesteder, og eleverne får mulighed for aktivt at medvirke til forbedringer. Der laves små videofilm (ca. 2-3 min.) om den pågældende naturtype, og hvorfor det er vigtigt at passe på den pågældende naturtype. Filmene lægges bl.a. op på YouTube og på diverse relevante hjemme-

sider. De små film vil også kunne anvendes i undervisningsøjemed.

Der arrangeres informationsarrangementer for lokalbefolkningen på udvalgte ejendomme.

Der foretages pleje og eller forbedringer af de pågældende naturarealer/-typer. Der kan være tale om pleje af træer og buske, fjerne uønsket græsvegetation, plante nye buske og lignende.

Hvem gør hvad:

Filmene produceres af Midtjysk Jagthunde Klub i samarbejde med Ramskov Media.

Naturforbedringerne foretages af Midtjysk Jagthunde Klub i samarbejde med landmænd og lokale skoleklasser.

Informationsarrangementer for lokale beboere arrangeres af Midtjysk Jagthunde Klub.

Elever fra Stoholm Skole på naturdag i Lånem undersøger livet i vandhullet.

Hvad får man ud af det:

- Landmanden får bedre natur på sin ejendom.
- Jagthundeklubben får mulighed for at formidle en viden om vigtigheden af at passe på agerlandsnaturen i almindelighed og agerhønen i særdeleshed.
- Lokalbefolkningen, skolebørn mm. får mulighed for at erhverve viden om hvordan vi øger biodiversiteten i agerlandet, samt glæde og stolthed over at have været med til en praktisk indsats. Den, der har plantet et træ, har ikke levet forgæves (kinesisk ordsprog).
- Lokalområdet, Viborg Kommune og andre får mulighed for at føje endnu et tiltag til de i forvejen gode tilbud om at få gode naturoplevelser. Dette giver oven i købet vigtig og brugbar viden.

Følgende aktiviteter er afviklet i løbet af 2023:

Naturdag for elever i Løgstrup Skole d. 14.04 i Kvosted.

Naturdag for elever i Ørslev Kloster Skole d. 16.04 i Kvosted.

Programmet for disse to

Der er skabt mange nye eller forbedrede levesteder som her i Mønsted.

naturdage bød på:

- Vilkårene for agerlandsfaunaen herunder fødekæde og fødenet.
- Vi planter en ny remise. Aktiv indsats.
- Hvad finder man af planter og smådyr i en brakmark. Plante- og smådyrsjagt. Dokumentation med mobilen.

Naturdag for elever i Stoholm Skole d. 16.08 i Lånrum med følgende program:

- Vilkårene for agerlandsfaunaen herunder fødekæde og fødenet.
- Hvorfor er de små permanente levesteder vigtige.
- Insektjagt i blomsterbrak, hegn og langs markvejen.
- Smådyrsjagt i vandhullet.
- Filmoptagelser.

Naturdagen var lavet i sam-

arbejde med Velas og DOF-Nordvestjylland.

Informationsmøde for lodsejere og Jægere i Ørumområdet d. 12.10.

Grønne sammen arrangement i Mønsted d. 15.09. Omtale på side 12.

Film:

Der er lavet to små naturfilm som kan ses på de anførte link.

Diget og markvejen. <https://www.youtube.com/watch?v=SvBEPJM58Fc>
Krattet og vandhullet. <https://www.youtube.com/watch?v=IhYRuLGTODI>.

Forbedrede levesteder:

Der er i samarbejde med lokale lodsejere etableret mange nye og forbedrede levesteder i bl.a. Kvosted, Lånrum og Mønsted.

50 nye levesteder

Et delprojekt under Mere natur i agerlandet støttet af Skive Kommune.

Under overskriften mere plads og bedre kvalitet er målet at skabe nye gode levesteder for alt fra insekter til lærker, viber, agerhøns og harer på landbrugsarealer i Salling.

Der er særlig fokus på agerhønen, som er en af agerlandets karakterfugle.

Hvis naturværdien skal forbedres med det formål at øge biodiversiteten, skal naturarealet øges, og den biologiske værdi af naturarealerne skal optimeres.

Målet er at skabe minimum 50 nye levesteder for agerhøns.

Der er p.t. syv lodsejere, heraf fem økologer, med i projektet.

Tidsforløb: 2023 – 26.

Projektet gennemføres i samarbejde med Innovationcenter for Økologisk Landbrug og DOF-Nordvestjylland.

Metode:

- Der foretages et biodiversitetstjek med en landskabsscreening, der kortlægger de naturværdier, der findes på de enkelte ejendomme. Det giver et billede af ejendommens samlede naturværdi.
- Efterfølgende peger evalueringen af biodiversitetstjeket på, hvor og hvordan naturværdien kan forbedres, så der skabes flere levesteder. Her er der i første omgang særlig fokus på, hvor der kan etableres en biotop for agerhøns.
- De nye biotopers place-

Det bedste sted at anlægge en ny agerhønebiotop er, hvor permanente landskabselementer møder dyrket areal.

ring udpeges sammen med forslag til forbedring af naturværdien i det enkelte punkt.

- Forbedringer kan være alt lige fra særlige insektbræmmer, blomstrende krat, vibelavninger og lærkepletter eller arealer, hvor jordrugende

fugle kan opfostre deres unger/kyllinger. Biotopene etableres.

- Der monitoreres på agerhøns hvert forår og efterår.
- Der monitoreres på andre agerlandsfugle (DOF-Nordvestjylland)
- Mængden af insekter

vurderes i forhold til omkringliggende arealer.

- Der afholdes løbende for- midlingsarrangementer.

Efter, at der ved nytårstid var givet tilsagn fra seks lodsejere om at ville være med i delprojektet, blev der i januar afholdt et orienteringsmøde på Studegård. Her præsenterede Mere natur i agerlandet og Innovationscenter for Økologisk Landbrug en skitse til, hvordan projektet kunne gennemføres.

Der var tilslutning blandt lodsejerne til at være med i projektet.

Efter at Skive Kommune i begyndelsen af januar gav tilsagn om at ville støtte projektet, blev der indkaldt til et møde ultimo marts, hvor en færdig plan blev præsenteret. Yderligere en lodsejer kom i forbindelse med dette møde med i projektet. Konklusionen på mødet blev, at selv om det måske kom til at tage et halvt år længere, så skulle vi lave arbejdet så rigtigt som over hovedet muligt.

I løbet af foråret fik Innovationscenteret lavet biodiversitetstjekene over de syv bedrifter, så vi i juni kunne begynde på besøg hos de enkelte lodsejere. Her blev landskabsscreeningen præsenteret, og ejendommens naturværdier opregnet.

Ved samtlige besøg var vi også en tur i marken for at se på nogle af de steder, på den pågældende ejendom, hvor det kunne være en rigtig god idé at lave en ny biotop.

Noget af det, vi i særlig grad kigger på er sammenstødet mellem permanente landskabselementer og dyrkede

Der er særlig fokus på agerhønen i dette delprojekt. Foto: Kim Henriksen.

arealer. Det er netop her, der er optimale betingelser for at lave en god biotop. Krydses f.eks. en markvej af et markdige eller et vandløb, så er der ud over de permanente elementer mulighed for op til fire forskellige afgrøder i krydset. Det er netop den variation, der giver mulighed for en god biotop.

I oktober var der indkaldt til et planlægningsmøde, hvor vi begyndte med en lille markvandring for at synliggøre, hvad det er, der giver en god biotop, og hvor der er mulighed for at anlægge den. I mødet deltog også repræsentanter for jægerne samt nogle af de hundefolk, som skal stå for optællinger af agerhøns.

På selve mødet var der oplæg fra såvel projektle-

delsen som Innovationscenter for Økologisk Landbrug, og der var fuld opbakning til planerne under overskrifterne: Hvor, hvad og hvordan. I løbet af november og første halvdel af december fik man de enkelte biodiversitetstjek med tilhørende anbefalinger gjort færdig. (Eksempel på et biodiversitetstjek med tilhørende anbefalinger kan ses på side 25). De er blevet udsendt til lodsejerne i begyndelsen af det nye år.

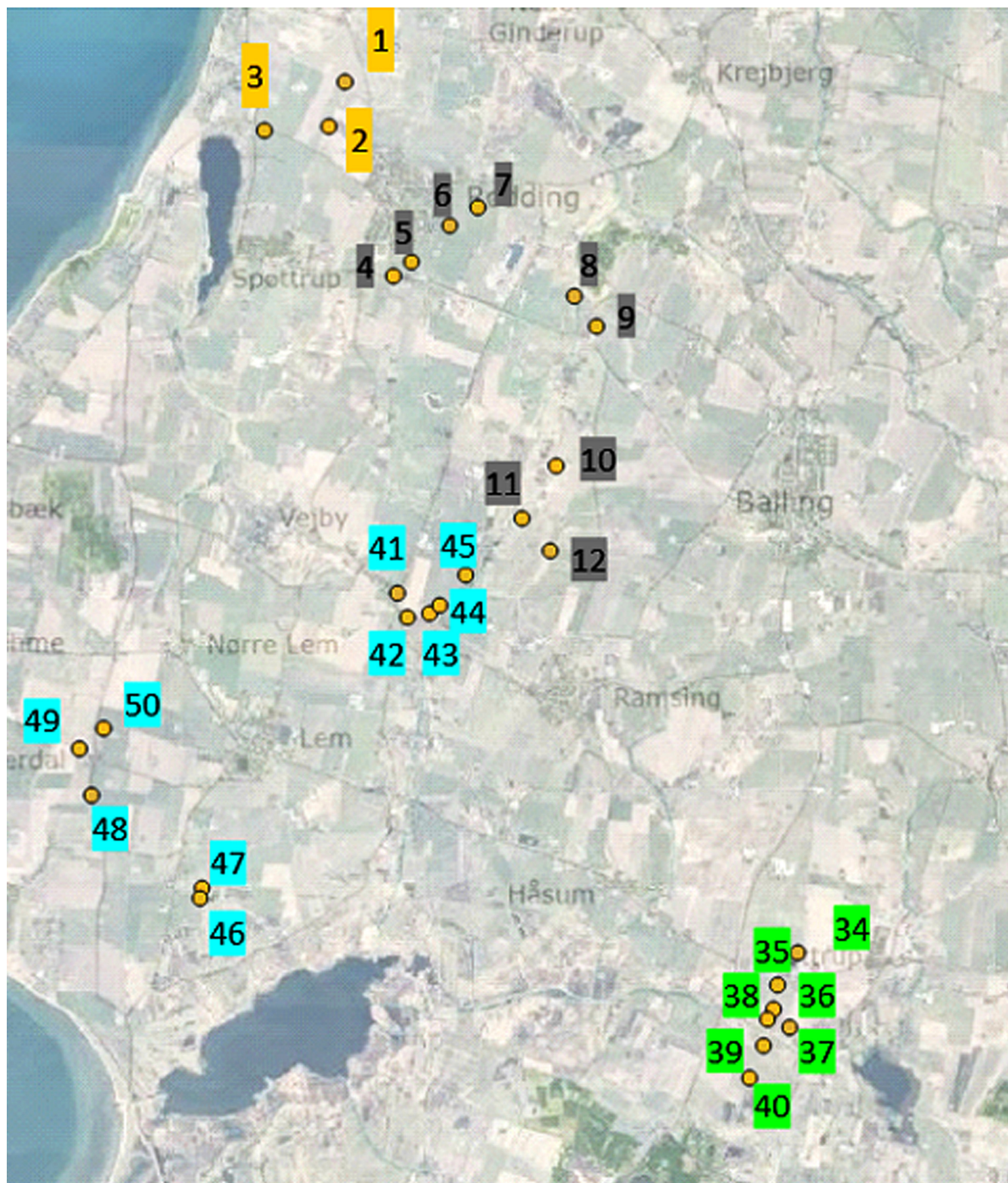
Det var et ret omfattende arbejde, som for en stor dels vedkommende blev lavet af studerende Anne Kirstine Heilskov Rasmussen, som har været i praktik hos innovationscenteret.

Der er udpeget i alt 55 punkter, hvor en ny biotop kan etableres.

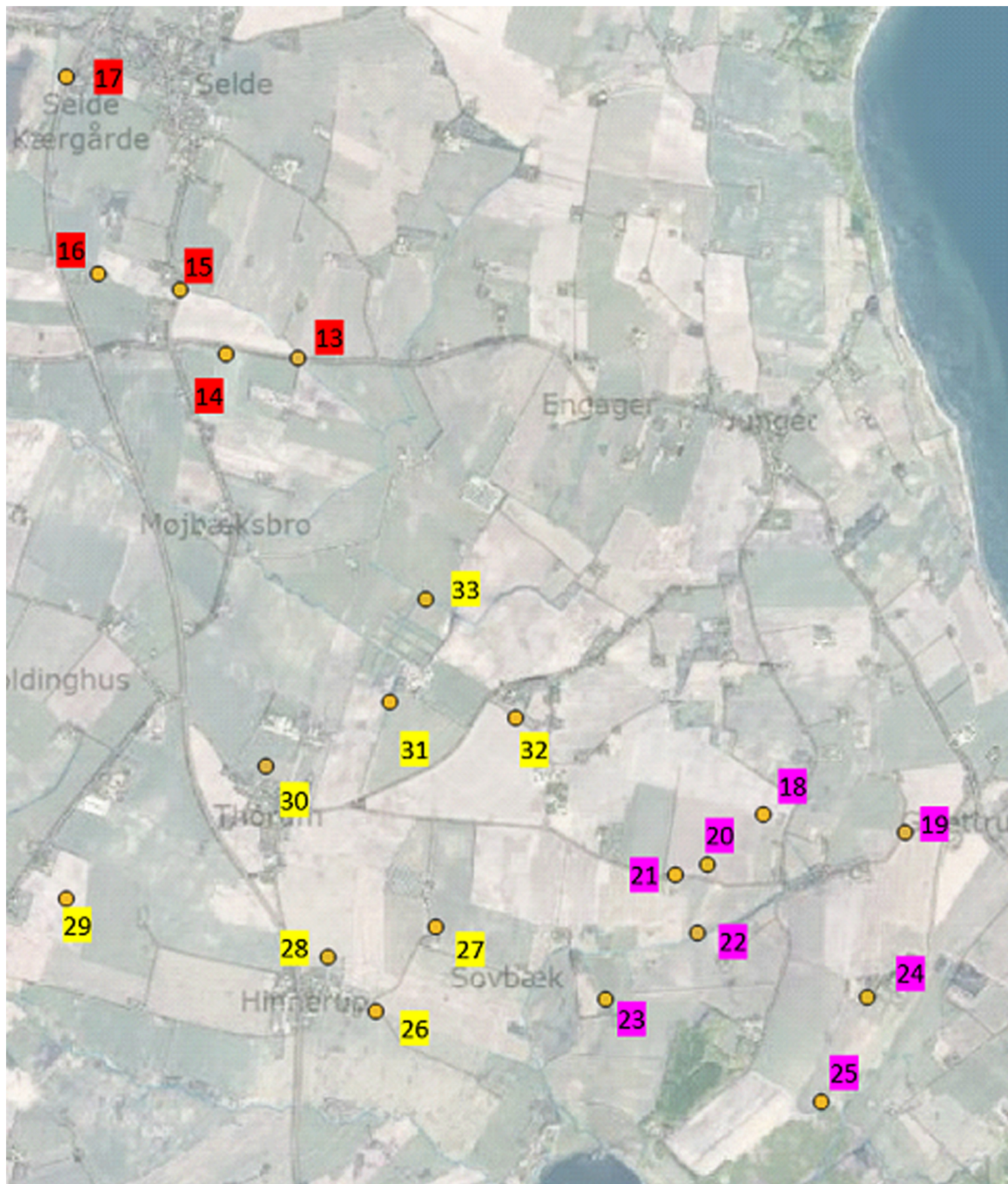

Planlægningsmøde på Studegård i oktober. Der følges interesseret med i de forskellige oplæg.

De udpegede punkter til nye biotoper i den sydvestlige del af Salling

De udpegede punkter til nye biotoper i den nordøstlige del af Salling

De udpegede punkter til nye biotoper i den sydøstlige del af Salling

Det mener landmændene - En tilfredshedsanalyse

Når man går i gang med et så stort projekt, er det naturligvis meget vigtigt for det fremtidige arbejde at vide, hvad de berørte landmænd synes om at være med.

Derfor udsendte biodiversitetsudvalget omkring nytårstid en opfordring til alle landmændene om via et link at gå ind på nettet og udfylde et spørgeskema. I skemaet stillede vi fem spørgsmål:

1. Synes du, at projektet lever op til dine forventninger
2. Har du via projektet fået ny viden om agerlandsfaunaen
3. Har du via projektet fået mere lyst til at gøre en indsats
4. Tror du, at indsatsen har en effekt og er med til at give mere biodiversitet
5. Mener du, at det i en effektiv landbrugsproduktion er praktisk mulig at tage et større hensyn til naturen i agerlandet

For hvert spørgsmål var det muligt at give karakterer fra 1 til 5, hvor 1 var den dårligste og 5 den bedste karakter. Ligeledes var der mulighed for uddybende kommentarer.

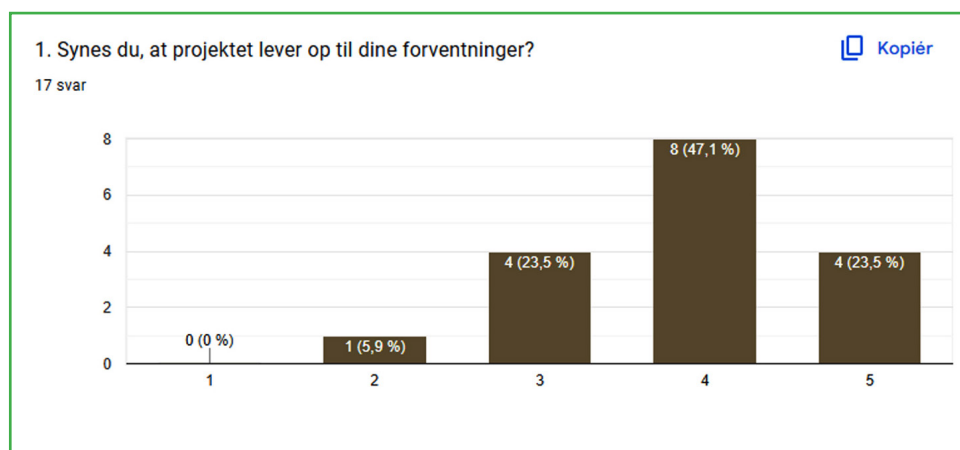
Opfordringen til at deltage blev udsendt til 27 lodsejere. Af disse deltog 17 i undersøgelsen.

I de efterfølgende søjlediagrammer kan man se, hvordan der er svaret på de enkelte spørgsmål. I

kolonnen til højre kan man læse de kommentarer, der er givet til de enkelte spørgsmål.

Seks af de adspurgte har tilkendegivet, at vi gerne må kontakte dem for en uddybende snak.

Alt i alt kan vi være meget tilfreds med undersøgelsen, da scoren i de fem spørgsmål ligger på et gennemsnit fra 3,3 til 4,1.

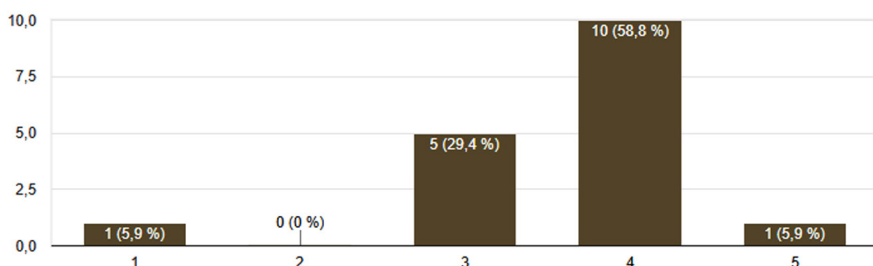
Gennemsnit: 3,9

- Godt med at det er jer, der finder agerhønebestanden, og godt med info.
- God opfølgning på aftaler.
- Kunne godt bruge lidt rådgivning/gode råd.
- Ja, men det er svært at sige, da man ikke ser så meget til de fugle, man får udsat.

2. Har du via projektet fået ny viden om agerlandsfaunaen?

Kopier

17 svar

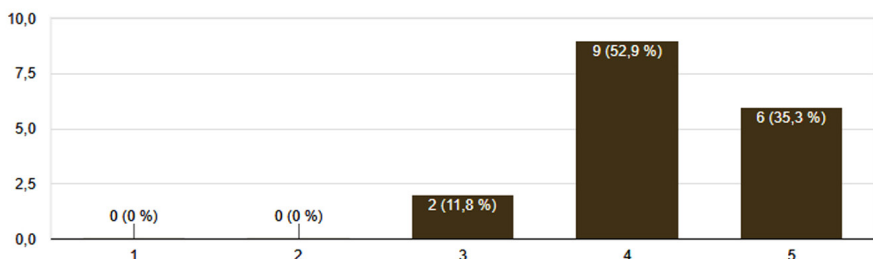
Gennemsnit: 3,6

- Ja.
- Proff. medarbejdere.
- God info om forholdene der skal til, for at agerhønen trives.
- Er i hvert fald blevet mere opmærksom på dyrelivet i naturen.

3. Har du via projektet fået mere lyst til at gøre en indsats?

Kopier

17 svar

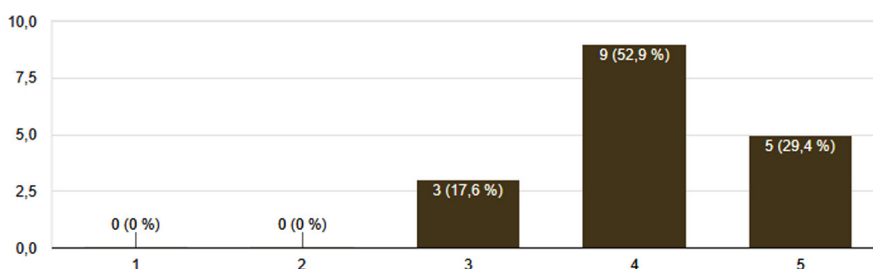
Gennemsnit: 3,3

- Vil gerne lægge jord og arbejde til for at højne betingelserne for agerhønen.
- Ja det er en god ting at gøre.
- Det er et godt projekt med engageret indsats, og jeg støtter fortsat det gode projekt ved at lægge jord til.

4. Tror du, at indsatsen har en effekt og er med til at give mere biodiversitet?

Kopier

17 svar

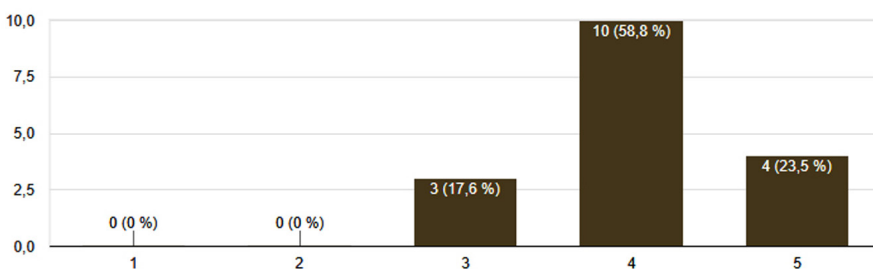
Gennemsnit: 4,1

- Håber at indsatsen ad åre kan forbedre biotopen og faunaen for hønsene.
- Det er svært at sige. Det skal nok ses over en tidsperiode.
- Det vil jeg bestemt tro, men har ikke nok viden om det.

5. Mener du, at det i en effektiv landbrugsproduktion er praktisk muligt at tage et større hensyn til naturen i agerlandet?

Kopier

17 svar

Gennemsnit: 4,1

- Hvis der laves egnede på marginaljorde og hjørner der ikke er rentable at dyrke.
- Rådgivning på bedrift niveau ville hjælpe.
- Det er op til den enkelte lodsejer, om man vil gøre sig den umage.
- Det ved jeg ikke.

Resumé

De nye støttere regler handler først og fremmest om mere biodiversitet i landskabet.

2023 har været et travlt år og også et år med udfordringer for såvel lodsejere som projektet. Det var det første år med de nye støttere regler, og ingen tvivl om, at det har givet "grå hår" hos såvel rådgivere som hos landmænd. Mange landmænd har med garanti været fristet til at vælge den nemme løsning, slåningsbrakken, som er den løsning, der giver mindst biodiversitet.

Heldigvis har landmændene i projektet dog valgt at tilså en del arealer med blomsterbrak, og der har været bud efter projektets traktor for tilsåning af mindre arealer, som alt i alt fik sået et areal svarende til 11 km stribe á 3 m.

Monitering og formidling

I foråret fik vi talt agerhøns, 58 par i alt, men var stærkt udfordret af det våde og til tider vinterlige forårsvejr. Under normale omstændigh-

eder, havde vi nok fundet lidt flere par.

I foråret fik vi også afholdt et par naturdage i Kvosted med elever fra lokale skoler. Det gav fin omtale i TV-MV.

I det hele taget har formidling fyldt meget i 2023. Vi har afholdt formidlingsarrangementer, med forskellige temaer lige fra almindelig orientering til målrettede arrangementer med skoleelever om bevaring af naturlige levesteder, været med i Grønne sammen i Viborg Kommune og fået lavet to små naturfilm.

Der er også afholdt møder med landmænd i flere af områderne, hvor vi har haft muligheden for at videregive budskabet om vigtigheden af en indsats for agerlandsnaturen. Meget af denne formidling var en del af det lille delprojekt Bevar de naturlige levesteder, der blev støttet af Viborg Kommune.

Vi har fået en del PR, der

ud over indslaget på vores regionale Tv-kanal også har givet omtale i en række lokale ugeaviser, tidsskriftet Jagthunden og Hedeselskabets tidsskrift Vækst.

I forhold til lodsejere, sponsorer og medlemmer gav sommerfesten på Lundø i juni super PR og goodwill. Et fantastisk fint arrangement med omkring 90 gæster.

I forbindelse med projektet på Salling har vi af Væksthus Spøttrup fået mulighed for at etablere et demonstrationssareal og opstille en informationstavle på Studegård.

50 nye levesteder

2023 var også året, hvor vi fik skudt et andet delprojekt i gang nemlig 50 nye levesteder på økologiske landbrug på Salling. Projektet har til formål at skabe mindst 50 nye levesteder for agerhøns på syv ejendomme, heraf er de fem økologiske. Projektet sker i samarbejde med Innovationscenteret for Økologisk Landbrug og DOF-Nordvestjylland. Projektet støttes af Skive Kommune.

Der er afholdt tre møder med landmænd, jægere og hundefolk i området. Innovationscenteret har lavet naturtjek på de syv bedrifter, og innovationscenteret har sammen med projektledelsen været rundt på besøg hos de implicerede landmænd.

Der er således udarbejdet detaljerede rapporter for hver enkelt bedrift med forslag til, hvor man med fordel kan lægge de nye biotoper. Disse rapporter var/er på vej ud lige omkring årsskiftet.

Udsætning

Lige fra projektets start har det været et must, at der skulle sættes på biotopforbedringer og kun i ringe grad på udsætning. Derfor er der også kun i 2023 udsat otte flokke på de godt 4.500 ha, som projektet arbejder på. Det er agerhønekyllinger, som er opdrættet med skrukhøns. De er udsat på steder, hvor der ingen agerhøns er, og hvor biotopen er forberedt til at huse dem. Det skal ses som et forsøg på,

at vurdere, om rigtig udsætning kan hjælpe en bestand i gang.

Afrunding

I et så stort projekt vil der hele tiden være justeringer, når det gælder arealerne. Nye arealer kommer til, når landmænd retter henvendelse om at måtte være med, og det har bl.a. givet sig udslag i, at vi i den nordøstlige del af Fjends Herred har et sammenhængende område fra Kvols til Ørslev Kloster. Andre steder sker der juster-

inger den anden vej. Det kan være på grund af salg eller manglende muligheder for at deltage aktivt. Men generelt er tilfredsheden stor blandt lodsejerne, og i projektet er vi forsigtigt optimistiske. I flere områder har der i efteråret været pænt med agerhøneflokkene, og i andre melder man om den største bestand af vilde fasaner i mange år. Alt i alt er vi i godt tilfreds med projektstatus ved årets udgang.

Optimismen breder sig, når man ser en stærk flok agerhøns.

Ansvars- og kontaktpersoner

Pr. 31.12 2023 består Biodiversitetsudvalget af følgende personer:

Flemming Østergaard, Aulum (formand).

Laust Nørskov, Ålestrup.

Allan Folmer Hansen, Ry.

Mogens Kjær, Højslev.

Jacob Jensen, Løgstrup.

Thomas Holgaard, Højslev.

Projektgruppen består af:

Flemming Østergaard, Laust Nørskov og Thomas Holgaard.

Kontaktpersoner:

Formand: Midtjysk Jagthunde Klub, Palle Christensen. Tlf. 41 44 64 44. Mail: formand@mjhk.dk

Projektleder: Flemming Østergaard. Tlf. 24 82 10 93. Mail: mail@storaens.dk.

Eksempel på et biodiversitetstjek

Dette eksempel er gengivet i rapporten med tilladelse fra Gorm Villadsen.

Biodiversitetstjek

Thorumgaard Jersey v/ Gorm og Johannes Villadsen

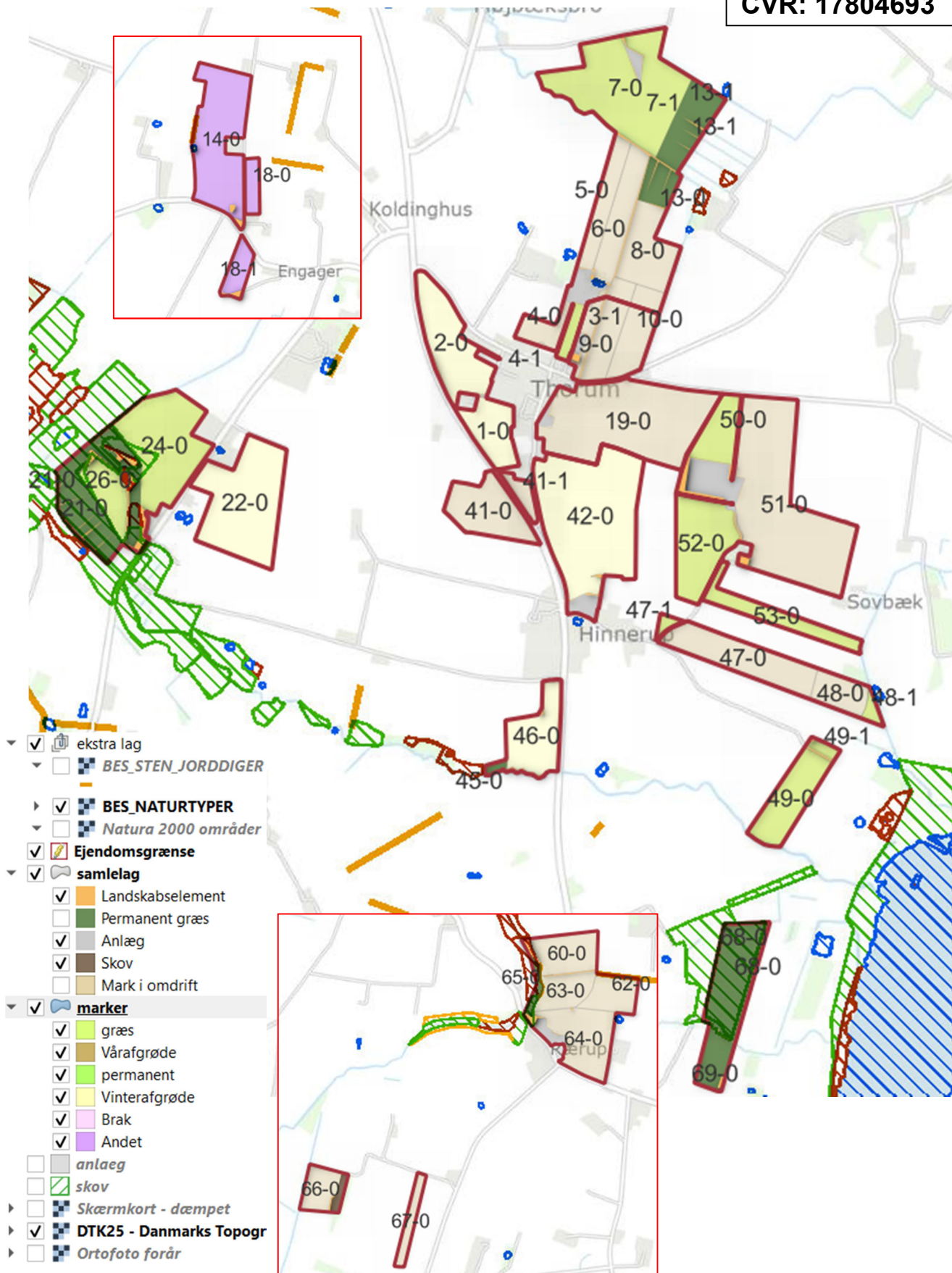
CVR.: 17804693 og 42275271

07. juli 2023

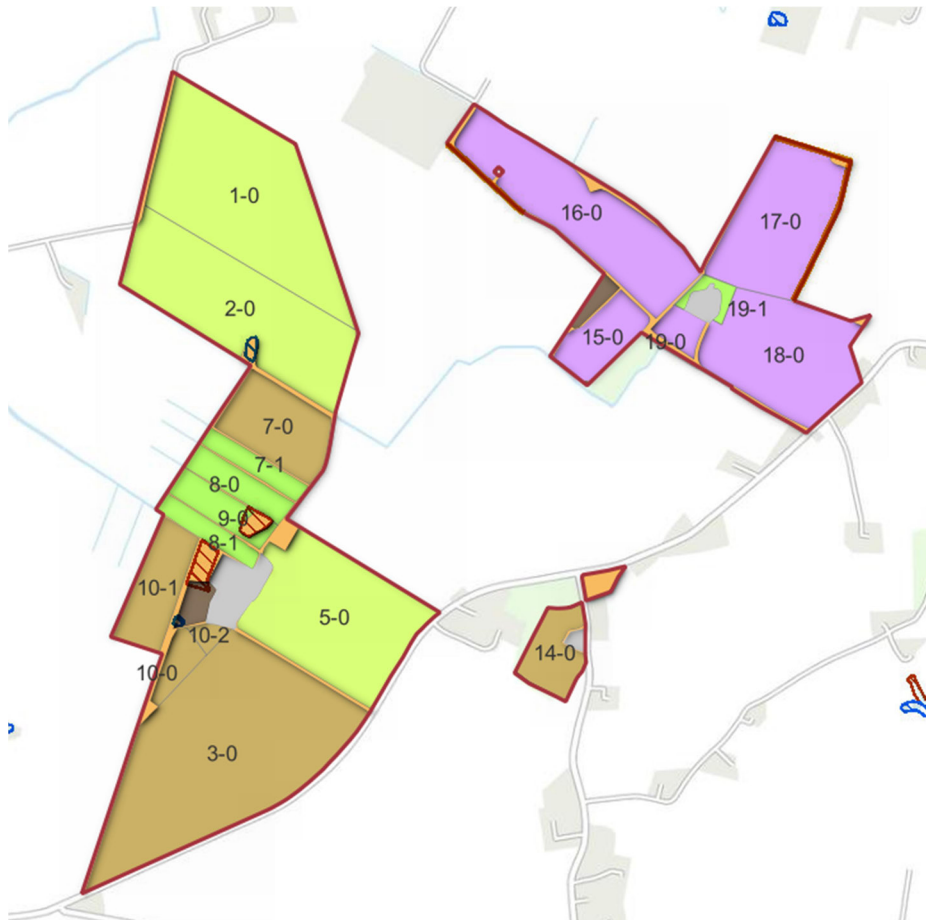
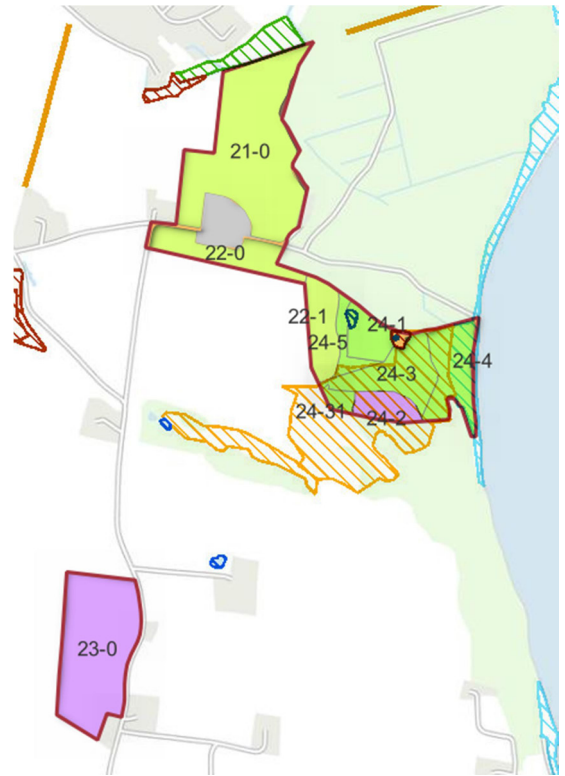
CVR: 17804693

- ▼ ekstra lag
- ▼ BES_STEN_JORDDIGER
- ▶ BES_NATURTYPER
- ▼ Natura 2000 områder
- Ejendomsgrænse
- ▼ samlelag
 - Landskabsэлемент
 - Permanent græs
 - Anlæg
 - Skov
 - Mark i omdrift
- ▼ marker
 - græs
 - Vårafgrøde
 - permanent
 - Vinterafgrøde
 - Brak
 - Andet
- anlaeg
- skov
- ▶ Skærmkort - dæmpet
- ▶ DTK25 - Danmarks Topogr
- ▶ Ortofoto forår

CVR: 42275271

Referat biodiversitetstjek for Johannes og Gorm Villadsen

Stamoplysninger

<i>Navn</i>	Johannes og Gorm Villadsen
<i>Adresse</i>	Præstegårdsbakken 7,
<i>Postnr. og by</i>	7870 Roslev
<i>E-mail</i>	gormv94@gmail.com
<i>Tlf. Nr.</i>	6141 9366
<i>CVR Nr.</i>	17804693 og 42275271
<i>Dato</i>	07.07.2023

Nuv^{er} rende drift

Gorm Villadsen				Procent
TOTALAREAL			408,10	100,00
ANLÆG:			11,32	2,77
SKOV/NATUR:			2,02	0,49
BRUTTOAREAL:			394,76	96,73
Aomdrift			338,97	85,87
Agræs	baseline = 8%		38,91	9,86
Aelement	baseline = 6%		16,88	4,28
Oomdrift			61.943	
Ogræs			16.868	
Oelement			103.071	
nomdrift			57	
ngræs			19	
nelement			220	
O:Aomdrift	baseline =200		182,7	
O:Agræs	baseline =300		433,5	
O:Aelement	baseline =2500		6.106,1	
Avinterkom			52,59	15,51
Avårkorn			141,40	41,71
Aomdriftsgræs			96,33	28,42
Aandet			48,65	14,35
4 pct. areal			13,56	

Kort beskrivelse af ejendommen

Biodiversitetstjekket omfatter to separate cvr-numre, der drives sammen som led i igangvarende generati-onsskifte. Johannes Villadsen har drevet bedriften på Prøstegårdsbakken 7 siden 1994, mens sønnen Gorm Villadsen indtrådte i driften ved oprettelsen af Thorumgaard Jersey i 2021. Bedriften dækker samlet set lidt over 400 hektar ejet og forpagtet jord, hvoraf ca. 375 hektar indgår i markplanerne. På markerne dyrkes primært grovfoder i form af kløvergræs og helsødt til bedriftens jerseybesætning på 130 malkekøer + opdræt. Derudover produceres forskellige kornafgrøder primært til fremavl. Bedriften drives økologisk og leverer mælk til Thise Mejeri.

Ejendommens beskyttede arealer.

Biodiversitetstjekket omhandler primært de spørgsmål og ønsker ejeren har til udviklingen af bedriftens natur. Men al naturindgivning må tage udgangspunkt i den natur, der allerede findes på ejendommen, så derfor oplystes her de arealer på bedriften, der er udpeget af myndighederne med særlige beskyttelseshensyn.

Natura 2000:

Hvor på bedriften:

Der er ikke arealer på ejendommen, som er udpeget til Natura 2000

Læs om hvad du må og ikke må på dine udpegede Natura 2000-områder her:

[natura2000/104119_ny_low.pdf \(naturstyrelsen.dk\)](https://naturstyrelsen.dk/natura2000/104119_ny_low.pdf)

Naturbeskyttelsesloven - §3:

Hvor på bedriften:

CVR 17804693: Der er registreret et lille vandhul ved det vestlige skel af mark 14-0

Hele mark 21-0 er udpeget som §3, det meste som eng og lidt som mose. Bemærk at udpegning af §3-eng også strækker sig lidt ind over en lille del af markerne 24-0 og 26-0

Der er også udpeget eng på hele mark 68-0 nord for Rusted Møllebak

Ved samme vandløb, nord for Rørup, er mark 65-0 udpeget med tre naturtyper § eng, mose og overdrev.

CVR 42275271: Her er det især mark 24 § med underopdelinger der er vigtig, fordi der både er udpeget strandeng, overdrev og to mindre vandhuller.

Omkring Thorumgaard er der registreret to små moseområder nord for bygningerne samt et lille vandhul.

Samlet set findes der ca. 25 hektar §3-områder på bedriften.

Læs om hvad du må og ikke må på dine udpegede §3-områder her: [https://mst.dk/media/128594/er-der-](https://mst.dk/media/128594/er-der-beskyttet-3-natur-paa-din-egendom-pjece.pdf)

[beskyttet-3-natur-paa-din-egendom-pjece.pdf](https://mst.dk/media/128594/er-der-beskyttet-3-natur-paa-din-egendom-pjece.pdf)

Historiske beskyttelser:

Hvor på bedriften:

CVR 17804693: Der findes et beskyttet dige langs det nordlige skel af mark 62-0.

CVR 42275271: Beskyttede diger langs skel af dele af mark 16-0 og 17-0. Derudover findes der en gravhøj på mark 23-0.

Læs om hvad du må og ikke må på beskyttede sten- og jorddiger her: [Folder om Sten- og Jorddiger \(slks.dk\)](https://slks.dk/Folder%20om%20Sten-og%20Jorddiger)

Læs om hvad du må og ikke må på fredede fortidsminder her: [Gravhøje \(moesgaardmuseum.dk\)](https://moesgaardmuseum.dk/Gravh%C3%B8je)

Hvilke naturhensyn tages der allerede nu på bedriften

De fleste naturhensyn tages som en integreret del af driften.

- De permanente græsarealer afgræsses med dyr fra egen besætning.
- Stubmarkerne får lov til at stå urørte hele vinteren på ca. 2/3 af kornarealet. På den resterende 1/3 bekæmpes rodukruddt om efteråret.
- Græsmarkerne får oftest lov til at blive 3-4-årige.
- Der er et varieret sædskifte, hvor mange forskellige enårige afgrøder spiller sammen med kløver-græsmarkerne.
- I forbindelse med udlægningen af 4 % uproduktivt areal er flere marker arronderet ved at ukurante hjørner og kiler er udlagt med GLM 8 blomsterbrak.

Bedriftens ønsker for fremtidige naturhensyn:

- Der er en mindre jagtinteresse på ejendommen, men jagten er ikke udlejet.
- Der vil indenfor en årrække være behov for udtynding af bedriftens læhegn. Disse er mere oprettet af landskabs- og naturhensyn end af hensyn til læ, så plejen af læhegnene skal primært ske ud fra et naturhensyn.
- Bedriften deltager i et lokalt agerhønsprojekt, "50 nye levesteder på økologiske landbrug", og der ønskes derfor udpeget et antal lokaliteter, hvor der med størst effekt kan gøres en ekstra indsats for agerhønen.

Overordnede betragtninger om bedriftens naturtilstand:

Thorumbaard Jersey er en typisk dansk malkekvægsbedrift, der ligger i Nordsallings åbne landbrugsland uden mange skove og beplantninger. På grund af den økologiske drift og kombinationen af marker med grovfoder og marker med afgrøder til modenhed er en grundlæggende forudsætning for levested for biodiversitet til stede.

Naturmæssigt er det, der falder i øjnene, de tre større områder, der er udpeget som naturbeskyttede §3-områder. Både området ved Rusted Møllebæk ved Rærup, ved Hestbæk Bro, Hinnerup Å og ikke mindst ved østkysten mellem Jungetgård Krat og Junget Øre er der en størrelse og en diversitet af forskellige naturtyper, der bør gives større opmærksomhed. Overdrevet på mark 24 har således en HNV-værdi på 9, hvilket indikerer et meget højt naturpotentiale.

Bedriftens få beskyttede diger og gravhøjen blev ikke besigtiget under biodiversitetstjekket, men ser ud fra luffotos ud til at blive respekteret.

Permanent græs:

Bedriften har i alt 38,9 hektar med status som permanent græs, hvilket svarer til 9,7% af ejendommens bruttoareal. Det ligger lidt over landsnormen, der er fastsat til 8%. Naturkvaliteten af det permanente græs er i den gode ende, hvilket ses af, at ca. 24 hektar (62%) er udpeget som §3-areal – overdrev, fersk eng og strandeng.

Permanente landskabselementer:

Opgørelsen af bedriftens landskabsdata viser 16,9 hektar permanente landskabselementer. Det svarer til knap 4,3% af bruttoarealet og ligger derfor under den fastlagte baseline på 6%. Arealmæssigt betyder det, at der "mangler" 6,8 hektar landskabselementer for at ramme normen.

Landskabselementerne består især af ubenyttede arealer omkring bygningsanlæggene og våde tilgroede områder (moser) i sammenhæng med permanente græsmarker. Resten af bedriftens permanente landskabselementer udgøres typisk af ejendommens mere eller mindre træbevoksede ejendomsskel.

Omdriftsmarkerne:

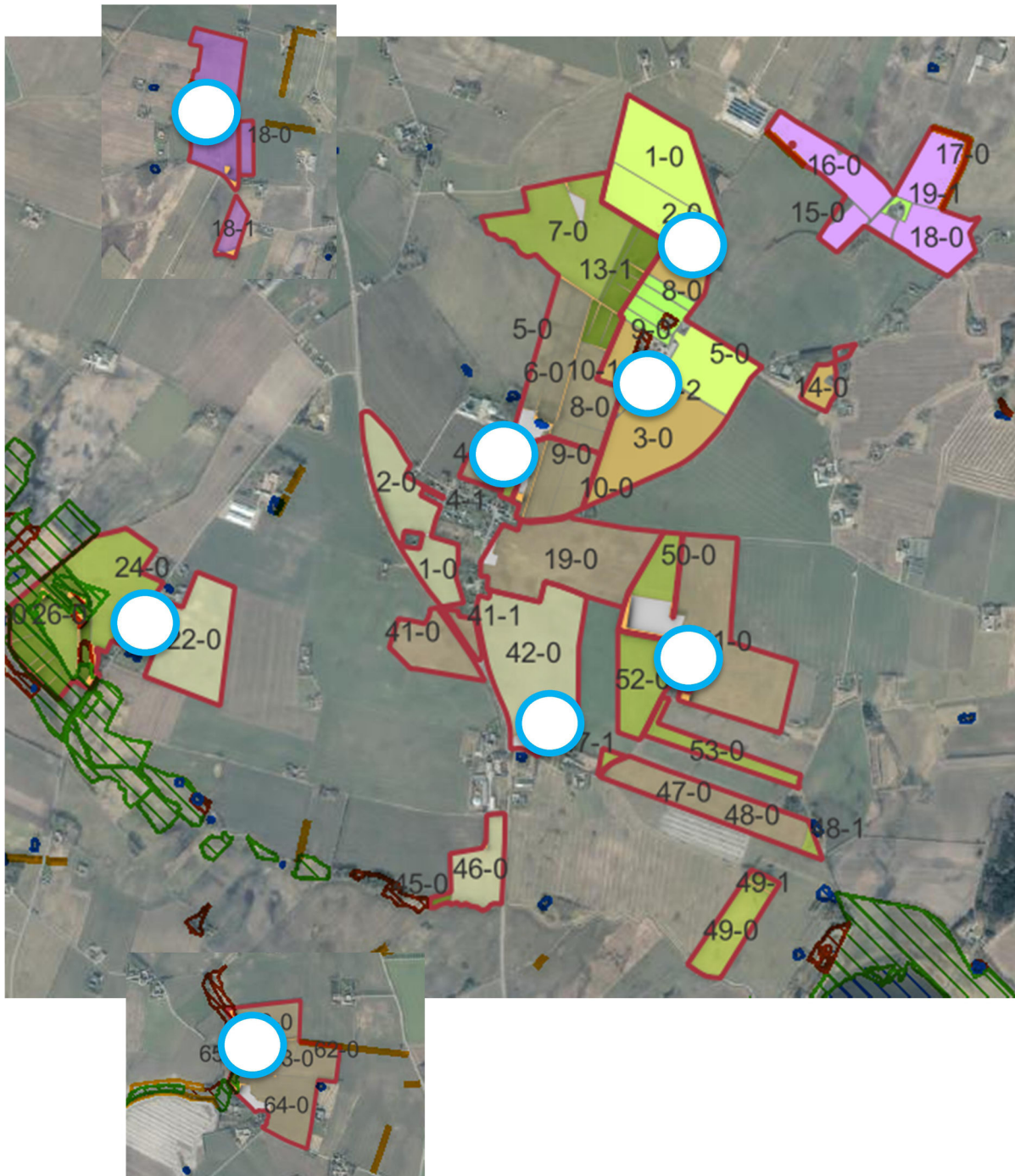
Ejendommen er som nævnt begunstiget af et varieret udvalg af afgrøder – græs, vintersæd og vårsæd. Der er dog en tendens til at afgrøderne dyrkes i blokke, hvor flere tilstødende marker har samme afgrøde. Det vil være bedre for biodiversiteten, hvis de forskellige afgrødetyper blandes mere op mellem markerne. Det er især vigtigt, fordi markstrukturen på bedriften i forvejen ligger i underkanten af, hvad der ønskes med hensyn til længden af markkanter. Forholdet mellem omdriftsmarkernes omkreds divideret med deres areal (O:A) er beregnet til 182,7, hvilket er lidt under den fastsatte baseline på 200. Længdemæssigt svarer det til, at der skal 5850 meter ekstra markkant til for at ramme normen. Et tal der ved nærmere analyse skal forhøjes med 3000 meter, fordi der reelt er marknumre der er slået sammen uden synlig markkant. Forvaltningsmæssigt betyder det, at der skal udlægges 4,4 km. linjeformet permanent landskabselement, hvis A:O forholdet på 200 skal opfyldes. Landskabsanalysen er lavet på baggrund af 2022 data, så effekten af de udlagte 4 pct. (13,5 hektar) uproduktive arealer tæller positivt i forudgående regnestykke, idet brakken vil have samme naturmæssige effekt som et permanent landskabselement. Den måde hvorpå Thorumgaard allerede har udlagt dele af sine 4 pct. forpligtelser, med arrondering af skæve hjørner og kiler vil således langt hen ad vejen opfylde de mangler, der herover er beskrevet ud fra de anvendte landskabsdata.

Forslag til tiltag:

1. De 24 hektar med §3 naturtyperne overdrev, fersk eng og strandeng bør have ekstra fokus. Specielt mark 24 ved kysten nord for Jungetgård Krat har et meget højt naturpotentiale. Det blev ikke nævnt under biodiversitetstjekket, men det forudsættes, at der allerede er en græsningsordning på arealerne. Der henvises desuden til muligheden for at få dækket udgifterne til retablering af udtjente hegninger m.m. gennem ordningen [Rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning \(lbst.dk\)](#), hvor der forventes en ny ansøgningsrunde fra 1/9 2023. Græsningen bør selvfølgelig opretholdes på arealerne, men typisk kan det være en naturmæssig fordel at ændre på afgræsningspraksis, da afgræsning som udelukkende foregår efter tilskudsreglerne, ikke nødvendigvis resulterer i den bedste naturtilstand. Det anbefales derfor at fastlægge en specifik afgræsningsplan for de respektive naturområder, hvilket bør kunne ske med hjælp fra biologer fra Skive Kommune.
2. Fortsæt med at opfylde GLM 8 kravet ved at udlægge uproduktive arealer i ukurante hjørner og kiler i markerne. Ved at lægge endnu flere af de krævede 13,5 hektar ud på denne måde og meget gerne tilmelde dem i IMK som småbiotoper (hvis de er under 1 hektar), skabes der nye arealer og randzoner, der opvejer det mindre underskud af permanente landskabselementer og markkanter, som landskabsdataene afslører. Fordelen ved at tilmelde 4 pct. arealerne som småbiotoper er, at de kan etableres med en landtidsholdbar faunavenlig urteblanding, der kræver minimal årligt vedligehold, men hvor der efter behov stadig kan suppleres med isåning af enårige blomsterblandinger og eventuelt beplantes med mindre grupper af buske og lave træer. I sidstnævnte tilfælde kan der søges tilskud til planterne gennem Vildtplantningsordningen: [Plant for vildtet \(naturstyrelsen.dk\)](#)

3. Bedriften indgår som nævnt i et samarbejde med Midtjysk Jagthundeklub omkring projektet 150 nye levesteder på økologiske landbrug sammen med seks andre landbrugsbedrifter på Salling. Biodiversitetstjekket udpeger på nedenstående kort de lokaliteter på bedriften, som med fordel kan viderebearbejdes i projektet. Detailplanlægningen og aftaler om implementering af plejeindsatser foregår efterfølgende i projektgruppen.

4. De besigtigede I-hegn er ikke umiddelbart plejekrævende, men kan dog sagtens udtyndes, hvis der alligevel skal tilkaldes skovmaskineri til fjernelse af I-hegn ved minkfarmen. Mange skoventrepenører er dygtige til at foretage udtyndinger af I-hegn med fokus på naturform. Ellers kan der også hentes inspiration i [Potentialer i landskabshegn \(ku.dk\)](#).

Med hensyn til fjernelse af I-hegn ved sammenlægning af marker kan det være en god praktisk løsning, men der bør altid etableres erstatningsbiotop for det fjernede hegn. Udlæg i stedet nye levende hegn eller insektvolde så de passer ind i køreretningen på marken, og husk, at de nyanlagte landskabselementer kan medregnes som småbiotoper i GLM 8 regnskabet.

Opsamling

Biodiversitetstjekket gav ikke anledning til spørgsmål, der skulle nærmere undersøges.

10 BUD PÅ PRIORITERING AF NATUREN PÅ BEDRIFTEN

1. Respekter det landskab og den historie ejendommen består af

Vær opmærksom på lokalområdets landskabelige værdier, herunder egnetypiske landskabsstrukturer, kulturhistoriske landskabselementer og udsigtspunkter. Dette opnås ved, at landmanden er bevidst om, hvor disse findes på ejendommen, og at der tages hensyn til dem i grundens udvikling og drift.

2. Kend og plej ejendommens udpegede og beskyttede naturtyper

Vær opmærksom på agerlandets udpegede og bevaringsværdige naturtyper (Natura 2000 og §3) ved at bevare dem og deres naturværdier for eftertiden. Dette opnås ved, at landmanden er bevidst om deres tilstedeværelse, beskytter og plejer dem og skaber sammenhæng mellem dem, ved at udtage jord til nye naturområder.

3. Kend og forvalt ejendommens ansvarsarter korrekt

Deltag aktivt i arbejdet mod at opfylde målsætninger i nationale forvaltningsplaner for vilde arter af dyr og planter. Det gælder både indsats for truede arter (krybdyr, padder, flagermus m.fl.) og indsats mod arter som skal bekæmpes, fordi de regnes som invasive eller skadedyr (bjørneklo, mink, mårhund m.fl.).

4. Bevar og etabler arealer med rindende og stillestående vand

Vær bevidst om naturværdien af åbne vandspejle i landbrugslandet. Beskyt og plej de eksisterende vandløb og vandhuller for at bevare eller opnå en gunstig naturtilstand, og udnyt de muligheder, som ejendommen indeholder, til at etablere nye vandområder.

5. Skab varierede bevoksninger med træer og buske

Vær opmærksom på ejendommens bevoksninger med træer og buske. Det gælder for såvel egentlige skovområder som for mindre træ- og buskbevoksninger ude i dyrkningsfladen på plantede eller naturligt opståede. Plej bevoksningerne mod en landskabstypisk tilstand med hjemmehørende træ- og buskarter, med dødt ved og andre forhold, der understøtter et varieret dyreliv.

6. Vedligehold permanente græsarealer i flader og striber

Vær bevidst om naturværdien af permanente græsarealer på ejendommen. Det gælder både større våde, tørre og nøringsfattige arealer, der er udtaget/udtages af omdrift, og eventuelt plejes med ekstensiv afgræsning eller høst, samt småle brømmer, der efterlades som tilgroet bufferzone langs eksisterende naturområder, markskel og andre landskabselementer.

7. Opbyg en sund jord med rig jordfauna

Vær bevidst om værdien af jordbundens biodiversitet. En mangfoldig jordfauna opbygges og opretholdes gennem gunstige jordbundsforhold, varierende sødskeer med efterafgrøder, skønsom jordbearbejdning og dødt organisk materiale, der kan omsættes af de jordlevende arter af dyr, svampe og bakterier.

8. Skab varieret markflade i struktur af permanente landskabselementer

Vær bevidst om markfladens funktion for den fædekæde, der er tilknyttet det dyrkede landbrugsareal. Bevar og/eller etabler midlertidige felter og striber, som udgør gode levevilkår for de marklevende arter i form af yngle-, skjule-, varme- og fædesøgningssted, som en integreret del af markens sødske og drift.

9. Kend og bevar ejendommens værdifulde punktbiotoper

Respekter selv små og enkeltstående naturelementer (punktbiotoper) værdifulde for plante- og dyrelivet. Bevar og beskyt derfor gamle hule træer, stenbunker m.m. mod skadelig påvirkning, genopret forringede elementer og skab nye elementer - gerne i sammenhæng med eksisterende større naturarealer.

10. Udnyt ejendommens naturressource med respekt

Brug den naturressource, der findes på bedriften under stor respekt. Uanset om denne udnyttelse omhandler en egentlig produktion, eller den foregår som rekreative aktiviteter, skal den ske på naturens præmisser, og i samspil med de naturlige processer, som har førstehedsrang.

GLM 8:

STRATEGIER FOR UDTAGNING AF 4 % UPRODUKTIVT AREAL

STRATEGI 0: UDTAGNING HVOR MAN NEMMEST OPFYLDER KRAVET

STRATEGI 1: UDTAGNING LANGS BESKYTTET NATUR

STRATEGI 2: UDTAGNING – MARKKRAT OG GLM-ELEMENTER

STRATEGI 3: UDTAGNING AF MARKER FELTER MED LAVT UDBYTTET

STRATEGI 4: UDTAGNING – EFFEKTIV MASKINTID

STRATEGI 5: UDTAGNING SOM EN AKTIV DEL AF SÆDSKIFTET

STRATEGI 6: UDTAGNING FOR AT FREMME NYTTEDYR

STRATEGI 7: UDTAGNING FOR AT FREMME UDVALGTE ARTER

STRATEGI 8: UDTAGNING MED JAGTTEKNISKE HENSYN

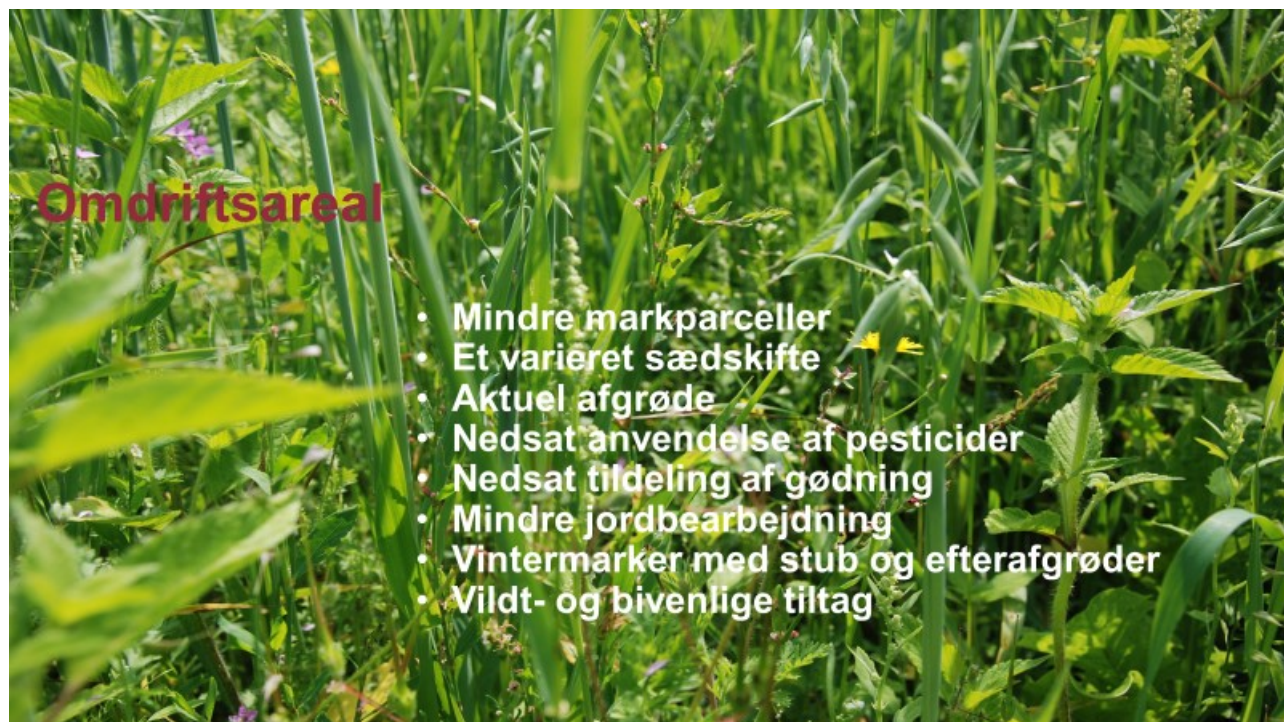

Permanente landskabselementer

- Procent af bedrift med landskabselementer
- Landskabselementets form
- Landskabselementets alder
- Passende indslag af levende og dødt ved
- Blomstrende buske og karplanter
- Læ og ly samt overvintringsmulighed
- Solindfald med lys og varme

Permanent græs

- Procent af bedrift med permanent græs
- Størrelse og form af græsparceller
- Tid siden seneste ompløjning
- Placering med højt naturpotentiale
- Naturfremmende græsning
- Åbent vand eller fugtige områder
- Passende indslag af småtræer og buske
- §3-status

 Fonden for **økologisk landbrug**

Erklæringer fra virksomheder (landbrugsbedrifter) som modtager en rådgivningsydelse

Denne erklæring anvendes i forbindelse med påtænkt tildeling af støtte fra Fonden for økologisk landbrug vedr. projektet:

Projektets titel Omlægning til økologi og fokus på kompetencer og viden om udfasning og bæredygtighed (omlægningstjek).

Projektansvarlig Jette Riis

Erklæringen udfyldes af virksomheden forud for påtænkt tildeling af støtte fra fonden i form af en rådgivningsydelse, og hvor støtten skal ydes efter reglerne om støtte til rådgivning, jf. §§10-13 i [Bekendtgørelse om støtte til fordel for primær jordbrugsproduktion og forarbejdning af landbrugsprodukter omfattet af EU's statsstøtteregler og finansieret af landbrugets promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. \(retsinformation.dk\)](#)

Jeg bekræfter ved underskrift på denne erklæring, at jeg er ansat i og bemyndiget til at afgive erklæring på vegne af følgende virksomhed:

Virksomhedens navn Gorm Villadsen
CVR-nummer 17804693

og erklærer over for fonden:

På vegne af virksomheden erklærer jeg, at virksomheden har efterkommet ethvert krav om tilbagebetaling af støtte, som Europa-Kommissionen ved en tidligere afgørelse har fundet ulovlig og uforenelig med det indre marked.

På vegne af virksomheden erklærer jeg, at virksomheden ikke er kriseramt som defineret i artikel 2, nr. 14 litra a-d i Europa-Kommissionens forordning nr. 702/2014 om forenelighed med det indre marked efter artikel 107 og 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde af visse kategorier af støtte i landbrugs- og skovbrugssektoren og i landområder.

Undertegnede erklærer hermed på tro og love, at ovennævnte oplysninger er korrekte.

Den 7. juli 2023

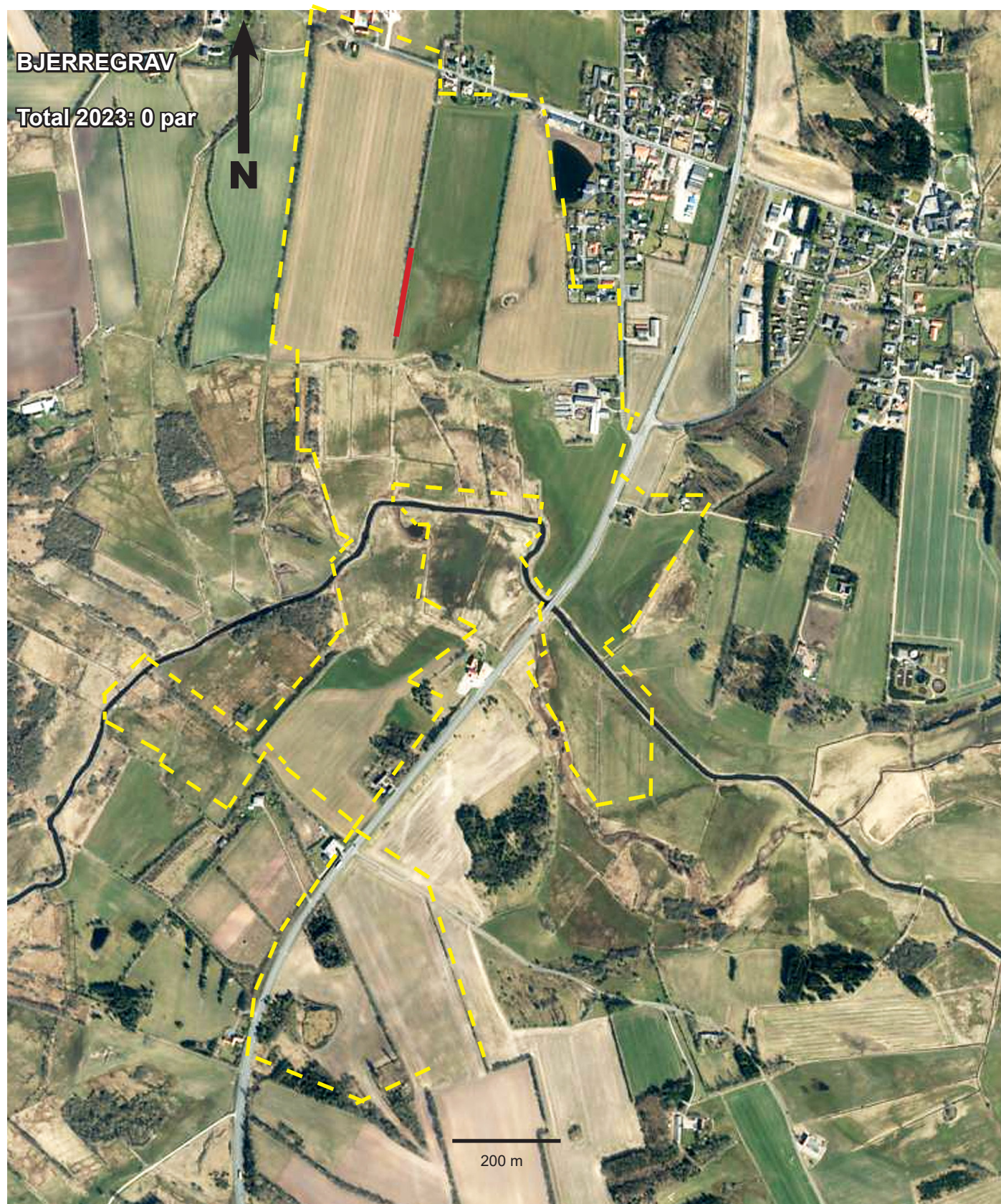
Gorm Villadsen
Titel, navn og underskrift

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Kort

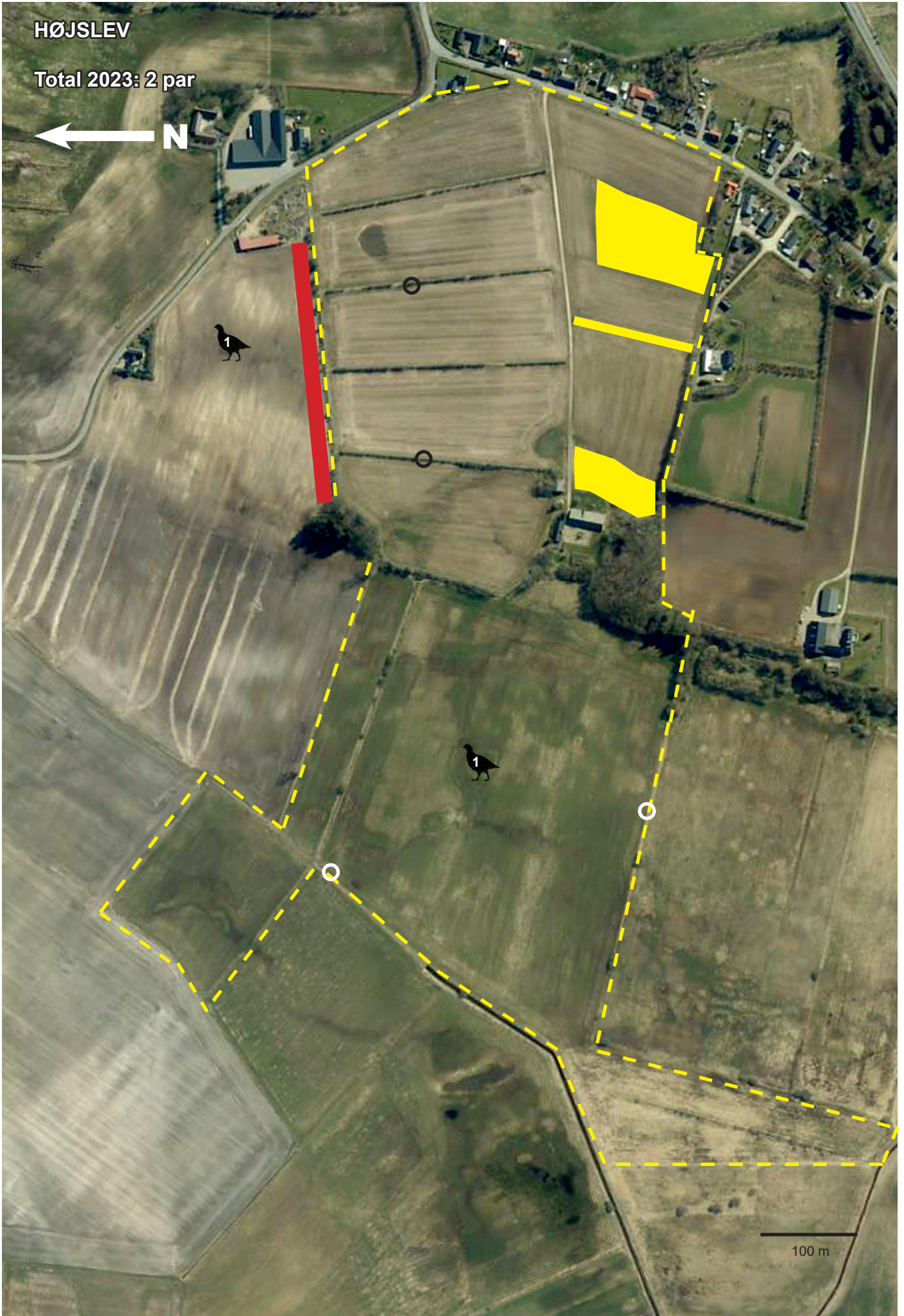
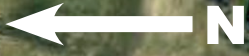
Signaturforklaring

	Småbiotop		Vandhul		Ny beplantning
	Blomster- eller bestøverbrak		Foderautomat		Kunstgrav
	Slåningsbrak		Markbræmme		Antal parhøns på mark

HØJSLEV

Total 2023: 2 par

100 m

KVOSTED

Total 2023: 6 par

200 m

KVOLS

Total 2023: 3 par

100 m

LUNDØ

Total 2023: 3 par og en mindre flok

200 m

ØRSLEV KLOSTER 1

100 m

ØRSLEV KLOSTER 2

200 m

NØRRE ØRUM

Total 2023: 3 par

U

200 m

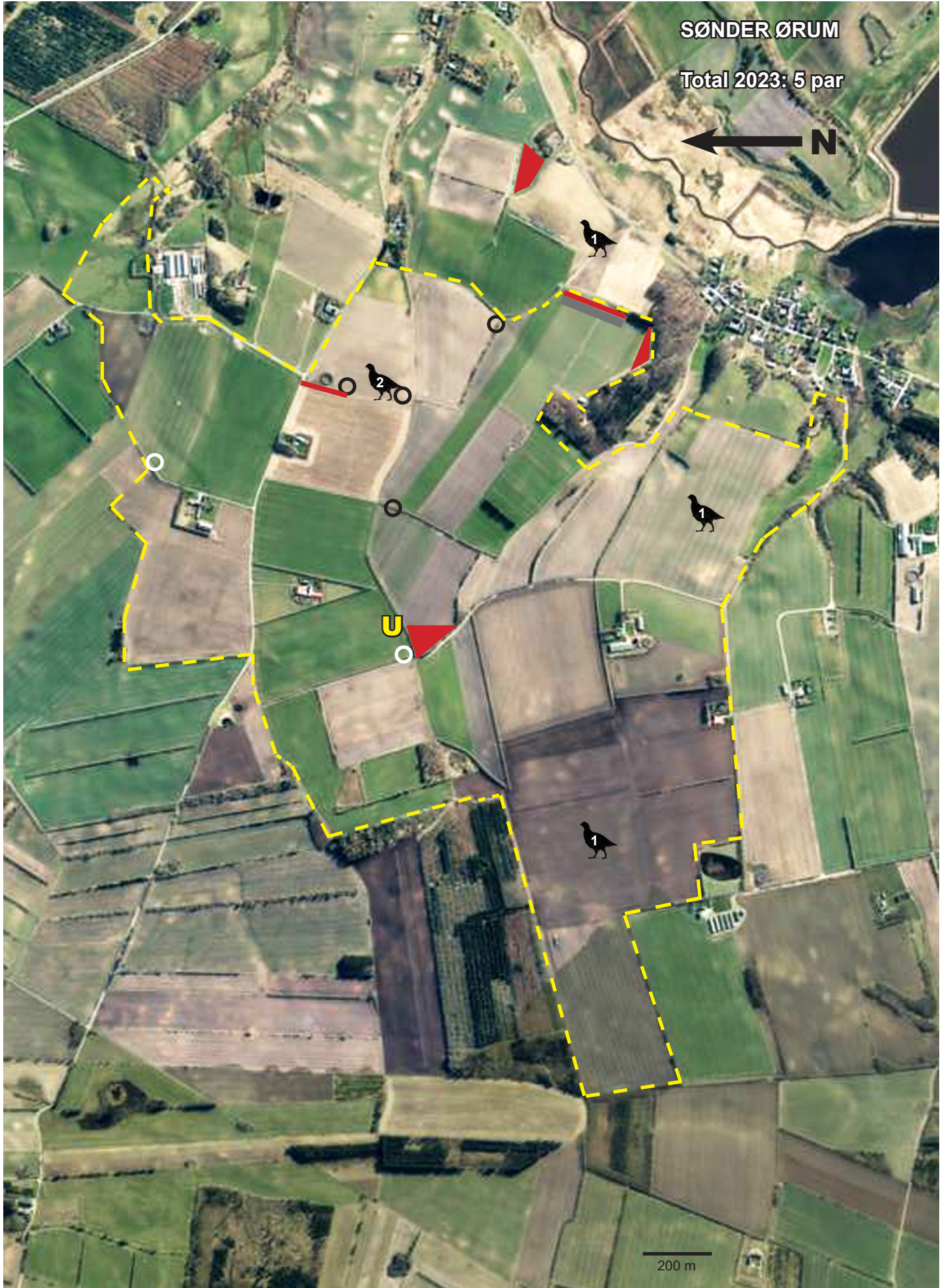

Foto: Kim Henriksen.

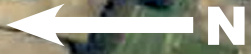

Skive 2 har ikke været aktiv deltager i 2023, men der er optalt agerhøns på terrænet.

TASTUM 1, STOHHOLM

Total 2023: 0 par

200 m

TASTUM 2, STOHOLM

Total 2023: 0 par

Foto: Kim Henriksen.

Området udgår af projektet med udgangen af 2023

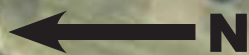
SALLING 1, AB, 1
Fjordkærvej 3, 7860 Spøt-
trup
Total 2023: 2 par

500 m

SALLING 1, AB 2
Vest for Heden 19, 7860 Spøttrup

Ikke talt i 2023

200 m

Naturområde med stor biodiversitet.

SALLING 1, AB 3
Grunvadvej 3, 7860 Spøttrup

Total 2023: 5 par

200 m

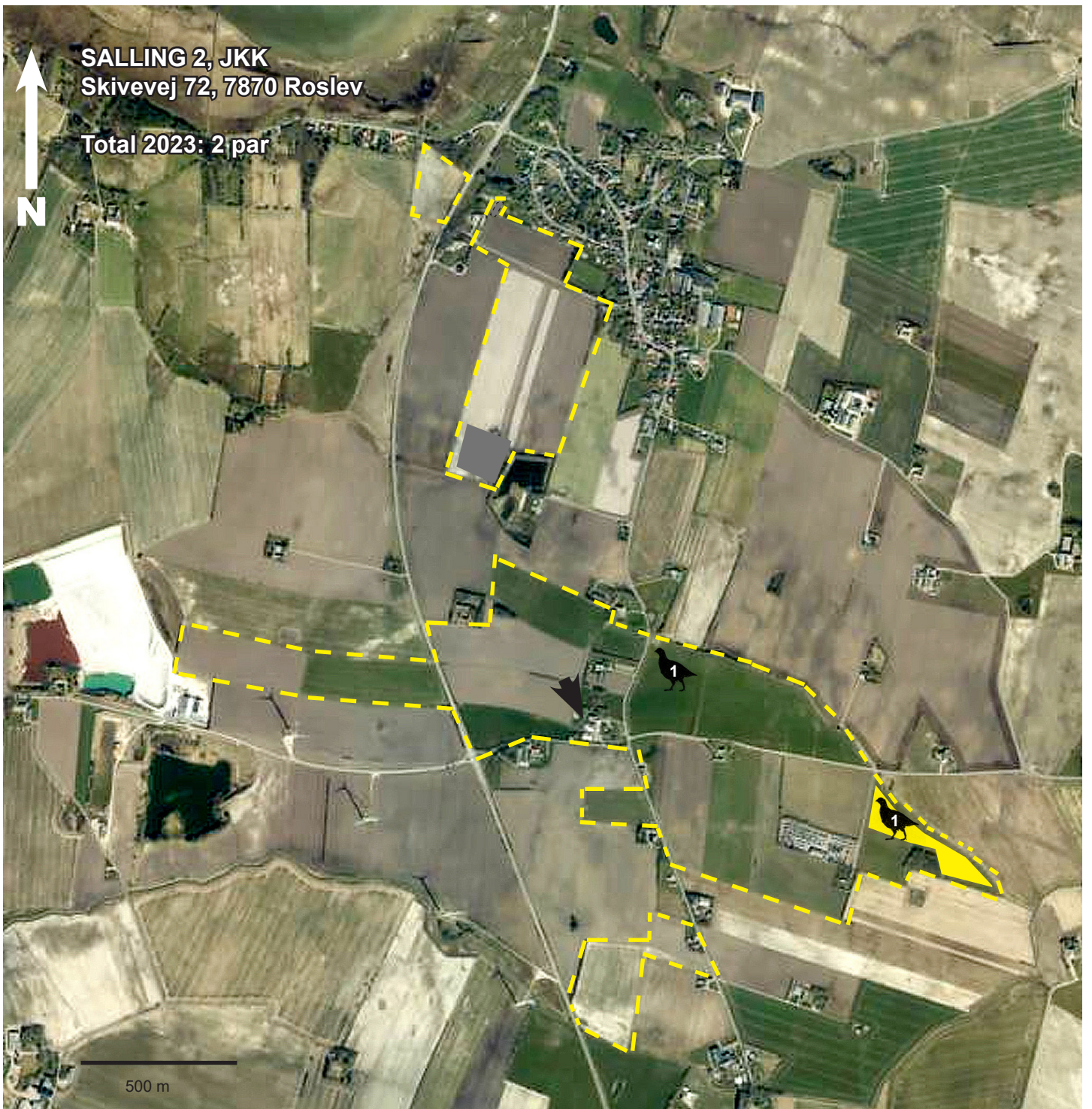
SALLING 1, AB 4
Sønder Andrup 15
7860 Spøttrup

Total 2023: 1 par

får

sort jord

200 m

SALLING 3, MB
Furvej 31, 7800 Skive

Total 2023: 0 par

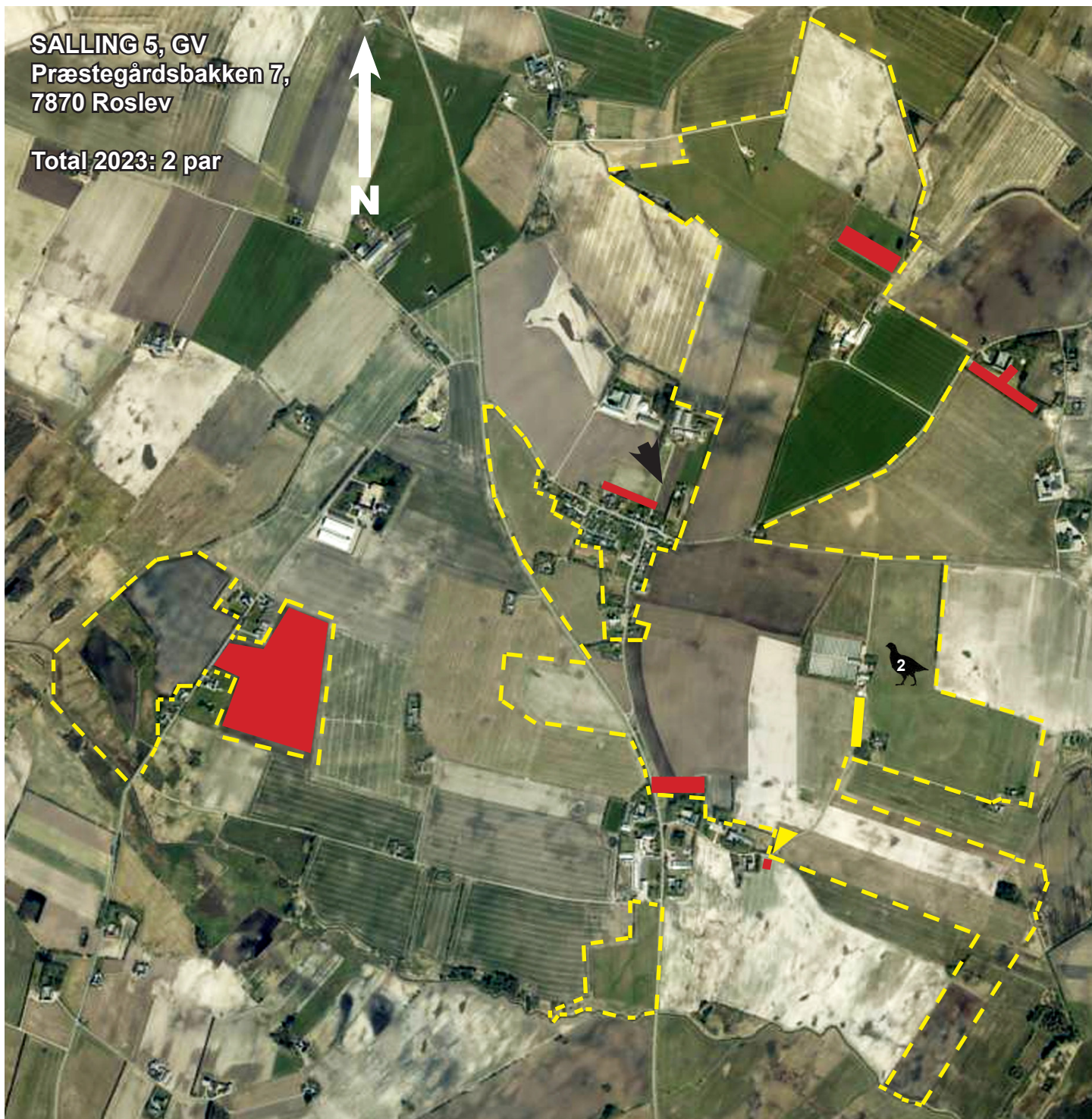

500 m

SALLING 5, GV
Præstegårdsbakken 7,
7870 Roslev

Total 2023: 2 par

500 m

Foto: Kim Henriksen.

SALLING 6, SB
Holstebrovej 478,
7860 Spøttrup

Total 2023: 0 par

200 m

SALLING 7, MH-1
Engvej 30, 7860 Spøttrup

Total 2023: 0 par

200 m

SALLING 7, MH-3
Engvej 30, Vejby, 7860 Spøttrup

Total 2023: 0 par

200 m

MERE NATUR
i agerlandet